

פסקי הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל

כשלוש מאות תשובות קצרות לשאלות
שהופנו אליו ע"י אברך נ"י וענה הרב בקצרה
וקבלתי רשות מהאברך הנ"ל להעתיק הדברים ולפרסמם ברבים בעז"ה,
עבור תלמידיו של הגר"י קאפח ולומדי פירושיו
הובא לרשות הרבים ע"י משה צוריאל למען תועלת מבקשי ה'

חשון, שנת תשס"ח

מבוא קצר

אין ביכולתי לתאר במלים גדולתו של איש כביר מעשים הרב הגאון הגדול הרב יוסף קאפח זצ"ל. עצם הדבר שכתב מעין "שיטה מקובצת" לכל חלקי "משנה תורה" לרמב"ם, עבורו השתמש בשלש מאות ספרים (כפי שמתועד בלוח ראשי תיבות של הספרים שהביא, לוח הנדפס בסוף כל כרך) כבר מפליא. הרי לערוך עבודה כזו דורש מהמבאר שידע כל התלמוד כולו בבהירות, בבקיאות ובעיון, וגם ידע את שיטותיהם של גדולי הראשונים שעסקו בסוגיות ההן. כל זה היתה ביכולתו של הגאון הגר"י קאפח. רוכל זה נוסף על מפעליו הכבירים בתרגום כל פירוש המשנה לרמב"ם, מורה נבוכים, חובות הלכות, והרבה מספרי רבנו סעדיה גאון.

ידוע כי כמה מאות ספרים הקשו על דברי הרמב"ם, או מפני שלפעמים אין דבריו תואמים את הנאמר בתלמוד, או מפני סתירות שבדבריו, או מפני שדבריו אינם ברורים דים. קבל על עצמו הגאון הגר"י קאפח ליישב ולתרץ קושיות אלו. על פי רוב הוא מביא דבריהם של מחברים אחרים שענו תשובות אלו, ולפעמים מחדש מעצמו. ובוזה שירות רב לאין ערוך לכל אוהבי תורת ה'.

המפעל הגדול הזה נדפס בעשרים וארבעה כרכים עבים. ותועלת עצומה במה שלפנינו כי גוף דברי הרמב"ם הוא נוסח כת"י תימן, שהוא אמין ומדויק ביותר, כדברי העורכים של "רמב"ם פרנקל" ("זמנים", עמ' תשכ"ט). ומשולבים בדברי הביאור שלו מוצאים אנו חידושים רבים, הלכה למעשה. אין ספק שחידושים אלו מגיעים לכמה מאות, אבל אני לפי קט יכולתי למדתי רק מקצת מספרו, וגם לא כל דבר ציינתי לעצמי בשעת לימודי, ולכן עלה בידי לאסוף לעת עתה רק כמאה חידושים בלבד.

עוד לפני זה הגיע לידי ידיעה על אברך יקר אחד שהתכתב עם הגאון זצ"ל ורשם לעצמו ולדורות, מה הרב פסק לו. וכיון שכוונתי לשם שמים, להגדיל תורה ולהאדירה, בקשתי ממנו רשות לפרסם הדברים. אמנם הדברים הובאו כאן ללא מקורות, וללא משא ומתן ההלכתי. אבל יש בדברים ערך למוקירי הגר"י קאפח ולהולכים בעקבותיו. ומפני שיש להעדיף מה שהשיב הרב עצמו, הקדמנו להביא כאן דבריו לפני האוסף שאספתי מביאורו ל"משנה תורה".

גם ערכנו מפתחות ענינים, לפי סדר התשובות (שקבענו להם מספרים) שיהיה קל למחפש למצוא את מבוקשו.

אם יש בידי תלמידים נוספים חומר הלכתי, אם יביאו את הדברים לידיעתי, שמא נזכה לההדירם במהדורה הבאה.

כן דברי המו"ל משה צוריאל

להלן מקצת מדברי הגאון הרב רצון ערוסי, בהתייחסו למפעל הגר"י קאפח בביאורו ל"משנה תורה" לרמב"ם

א. הרמב"ם הוא המפרש של הרמב"ם

הגר"י קאפח נותן זכות קדימה ועדיפות עליונה לדברי הרמב"ם עצמו ממקורותיו השונים, כדי לבאר את דבריו במקור אחר. מפירוש המשנה לרמב"ם, תשובותיו, אגרותיו, מורה נבוכים, מכתבי רפואה. ובאמת התברר שהיו מגדולי המפרשים הקלאסיים של הרמב"ם שלא טרחו לעיין במקורות אלו ונאלצו להסביר את דברי הרמב"ם לפי הבנתם, ולא תמיד כיוונו לדעתו. זאת ועוד. אותם מפרשים לא פעם פירשו את דברי הרמב"ם על שיטות פרשניות אחרות, שהן מפורסמות, אבל מבלי שהבחינו ממקורות אחרים של הרמב"ם, שלהרמב"ם יש שיטה ייחודית. בעוד שהגר"י קאפח גילה נאמנות לשיטתו זו, לתת עדיפות בפירוש דברי הרמב"ם לדבריו ממקורות אחרים.

ב. הגר"י קאפח נתן עדיפות לפירושים שהם על דרך הפשט ולא על דרך הפלפול.

ג. הגר"י קאפח בפירושו נתן עדיפות קודם כל לקביעת המציאות הריאלית ואח"כ לביאור ההלכה וקביעתה. הוא נאמן בענין זה לדברי הרמב"ם במורה נבוכים (ח"א פרק עא) ש"אין המציאות נמשכת אחר הסברות, אלא הסברות נמשכות אחר המציאות".

ד. ילקוט פירושים, למעלה משלש מאות מפרשים. כך יכול הלומד לעסוק גם בפירושים המקובלים וגם לעיין בדברי מפרשים שאין ספריהם בהישג יד של כל אדם.

1	כשרות תנור, בשר ואח"כ חלב
2	ספר התומך במדף הארון
3	מזווה, ברכה אחרי שנפלה
4	הגעלת כלים, נקיון לפני
5	הגעלת קת סכין והלהב
6	תפילה, נוסח לפי רמב"ם
7	ציצית, כריכה ללא קשרים
8	תפילה, סעודה ג' ממשיך בה
9	עוגה אשר רובה דבש וכו'
10	תורה, כיטולה עבור עסקי ציבור
11	ברכה על מגילה, לאשה
12	תורה, קבלת כסף עבור לימוד
13	זימון של עשרה, דגן?
14	שבע ברכות, על סמך איזו אכילה?
15	מים אחרונים
16	מינקת, אם לבדוק לפני תשמיש
17	הלוואה סאה בסאה
18	פסח, משחות שיניים של ילדים
19	פסח, תרופות שיש בהן חמץ
20	פסח, תבלינים בחשש חמץ
21	כזית בכדי אכילת פרס
22	פסח, אבקת מרק, אם ראוייה לאכילה
23	כסף, אם לקבל כסף ממשלתי בהטעה
24	שימוש בחפץ חברו ללא רשותו
25	לימוד בית יוסף, אע"פ שישכח
26	תפילה, הוספות ביוצר של שבת
27	צניעות, ערוב גברים ונשים
28	כסף, קופת חולים, הטעה
29	כסף, קנייה ע"י ת"ח בלי לשלם מע"מ
30	שיעור כזית ורביעית
31	פסח, אין ברכה אחרונה על הכוסות
32	פסח, השהיית בושם
33	פסח, חמץ שבספרים
34	פסח, הידור בכוסות
35	עיתון עם שם קודש, לשירותים
36	כתם אשר חציו שחור
37	תפילה, אם מתפלל שחרית מצטרף לבני מוסף
38	חול המועד, גיהוץ
39	ציצית, הידוק של הרמב"ם
40	אבידה, חפץ שנמצא בבית
41	לימוד סוגיות לפני לימוד "בית יוסף"
42	עיתון עם שם ה', בשירותים
43	שבת, הנחת כלי על המיחם
44	שבת, כלי עם מים ליד הנר
45	חול המועד, ציור או כתיבת דברי תורה
46	תפילה, שתייה לפני התפילה
47	ספירת העומר, מוזיקה
48	שבת, פתיחת בקבוקים
49	חול המועד, כביסת בגד
50	חול המועד, גילוח
51	נטילת ידיים בשירותים
52	שבת, נר של חשמל
53	כתיבת אותיות ללא שרטוט
54	שבת, לתקוע לפני כניסת שבת
55	שבת, כיסוי כלים, אוהל
56	שבת, פתיחת קופסאות
57	זמן, מדידת שעות זריחה ושקיעה
58	פרישה סמוך לווסת, באשה הרה
59	ספר תורה, עיבוד קלף
60	חול המועד, כתיבת דברי תורה
61	תפילה, ברוך שאמר וכו' אחרי התפילה
62	ברכת נט"י לפני התפילה
63	היכלות, האם רמב"ם הודה לסמכותם
64	ברכה, צורת פת
65	ברכה, נסיעה ברכב נחשב לשינוי מקום?
66	ברכה, שינוי מקום מחדר לחדר
67	ברכה, דבר שלא בא ללפת את הפת
68	ברכה, עוגה או גלידה לפני סעודה
69	ברכה, בוראקס וסלט
71	ברכה, ברך על שכר בורא פרי הגפן
72	היסח הדעת
73	טיבולו במשקה, אכילה בלי ידיים
74	נטילת ידיים, ספק במים
75	ברכה על נס, גם על דבר טבעי?

76	ברכה, עקר ע"ז מארצנו
77	ברכה על ישוב חדש בארצנו
78	ברכת שהחיינו, אחרי שקנה
79	תלת הדרך, שאין בה "מלכות"
80	שבת, ניקוי בגד כחול כהה בשבת
81	ברכת הרעם
82	ברכה על בתי עכו"ם
83	דימום באשה, חשש הפלה
84, 85	דם, התקן תוך רחמי
86	שבת, הפסד ממון כדי למעט באיסורים
87	ממון, שילם בהמחאה ונאבדה ההמחאה
88	תפילה, הפסקה כדי להסיר דבר הטורדו
89	דם, בדירת מראה אצל חכם נוסף
90	שבת, טלטול שופר
91	שבת, איסור הנאה מאיסור דרבנן
92	ממון, היתר עיסקא אחרי ההלוואה
93	ברכה במרחץ בקאראוואן, שלא בשימוש
94	שופר, טיב כוונה לשמיעה
95	ראש השנה, ברכת שהחיינו ביום ב'
97	תפילה, הפסקה כדי להוציא קטן
98	שופר, מה שיעור למשך תקיעות
99	שופר, תוספת תקיעות
100	תפילין, הנחת כריכות אם הן הפסה
101	שופר, תרועה שאינה תימנית
102	דם, מראה שיש להסתפק בו
103	ברכת שהחיינו, לפני ברכת ההנאה
104	ברכת אשר יצר, מתי הפסיד הברכה
105	ברכת אשר יצר, אחרי פסוקי דזמרה
106	תפילה, אמירת "יהא שמיא רבא" בפסוד"ז
107	שבת, לומר לנכרי לעשות בשינוי
108	תפילת ותיקין ביחידות
109	תפילה, הוספות בנוסח שמו"ע
110	תפילה, לחזור על מלים כשלא כיון בהם
111	יום כפור, אכילה למי שיכול להתעלף
112	ציצית, האם לברך על טלית קטן?
113	שבת, טלטול אקדח בשבת
114	ברכה, הזמנת חילוני לאכול בביתו
115	שבת, הפסקת פעולת שעון
116	נדר, על ביטול שבועת הפחדה
117	ברכה, על שוקולד
118	ברכה, על ופלה
119	טבילה לבעלי קריין
120	שז"ל, כאשר טיפות שקופות
121	ערוה, מניעת ילדים מלראות באם שלהם
122	מעשר על נענע
123	גזל, שימוש במדי צה"ל שלא כחק
124	מזווה, הכרת אות ש'
125	ברכה, על מחית תפוחי אדמה
126	רוח שאינה מצויה, הגדרתה
127	שבת, תחומין, מעשה שבת?
128	ממון, החזקת ממון השותף למען עריכת חשבון
129	כשרות, כדורים שיש בהם ג'לטין
130	טבילה, חציצה במיעוט שמקפיד
131	ותיקין, נץ נראה או אסטרנומי?
132	הפגנה פוליטית, אם להשתתף
133	כשרות, שומשום שלא נבדק מתולעים
134	דם, האם להתיר מחמת ספק ספקא
134.4	טבילה, פעם ב' מחמת ספק, אם לברך
135	ציצית, חוט שנקרע אם לקושרו
136	דם, מראה שנאבד מחמת משמוש
137	דם, מראה שניתן לגוררו
138	דם, פצע באותו מקום
139	נר חנוכה, ברכה על הראייה
140	נר חנוכה, החזור מאוחר ימנה שליח
141	שבת, זכוית שנפלה מהמשקפיים
142	שבת, תקיעת חלק בכלי בחוזה
143	לשון הרע, לתועלת רחוקה
144	דם, בעת עשיית צרכים
145	שבת, טלטול מכשיר חשמלי
146	כשרות, הכשרת שיש שולחן במטבח
147	שבת, הזזת מכשיר חשמלי, טרמוסטט
148	שבת, מעשה ע"י קטן או ע"י שינוי
149	שבת, העברת מזון מכלי לכלי על האש
150	ממון, כלי שנשבר בחנות

151	רופא, גילוי סוד על מחלת איידס
152	מזווה, תנאי הדלת להצבת מזווה
153	מזווה, "גדר חיה" אם נחשבת מחיצה
154	חנוכה, חינוך קטנים לברכה
155	שבת, שימוש בחשמל אחרי הפסקה
157	מעשר, בצל שגדל על המים
158	אבידה, חפץ המונח זמן רב
159	לשון הרע, תלונה על רופא
160	תפילין, הנחת של ראש בשקע
161	דם, בדיקה לאור חשמל
162	דם, בדיקה לאור היום
163	ברכת ריח טוב, ורוב ציבור אינו נהנה
164	ברכת ריח, על דבר מיועד לאכילה
165	מזווה, פתח שאין בו פצימים
166	נדה, אם חולה אשתו משמשתו
167	שבת, אמירה לקטן לומר לחברו קטן
168	דם, טיפה קטנה כקרטין
169	תפילין, שינוי בצורת האותיות
170	שבת, הפסקת חשמל
171	אבידה, יותר משה פרוטה
172	חליטה, טיגון בשמן עמוק
173	שבת, לעבור אדרבנן כדי להציל מדאורייתא
174	שבת, איסור הנאה מהחימום
175	ספר בשירותים, ושם קודש מוותר ע"י דפים
176	פורים, אמית דברי תורה מתוך שכרות
177	תפילה, שכח לומר יעלה ויבוא
178	כשרות, לסמוך על טבח השואל על כל דבר
179	ברכת המזון, אחרי שהתעורר מהשינה
180	ממון, המחאה שחורה, לשלם אגרא לבנק
181	ברכה, על קריאת תרנגול
182	שבת, שהייה על פלאטה
183, 188	ברכה, להחזיק מאכל ביד ימין
184	שבת, אורח מדליק בחדר שלו
185	ממון, על ריווח המוביל
186	שבת, אוכל חם בשבת
187	שבת, הטמנת אורז בשקית
189	ציצית, הטלתו ע"י קטן
191	הפטרה, במנחה של תענית ציבור
192	ירושלים, לדור בה למרות ע"ז שבה
193	תפילה, מנחה גדולה בכולל
194	אבלות, אם להשתתף בטיולים
195	ציצית, אם להטיל בלילה?
196	אליהו וחנן, מיתתם
197	חול המועד, קריאה בספר תורה
198	תפילה, מנחה ומעריב זה אחרי זה מיד
199	חזיר, חנותו סמוכה לשם
200	חמץ, על מכירת חמץ במפעלים
201	חמץ עבר עליו פסח, הגעלת כלי
202, 290	יום טוב, כיבוי ע"י סגירת ברז
203	שבת, שטיפת כיור ויש בה נמלים
204	דם, מראה הנמס ברוק
205	דם, מראה הנראה בנייר
206	ברכת "מזל טוב"
207	ברוך, פירוש המלה בברכות
208	מזל טוב, אמירתו
209	כשרות, חיתוך דבר חריף שנכבש
210	תפילה, כיצד כורעים?
211	יום עצמאות ויום ירושלים
212	ספירת העומר, שכח יום אחד
213	תפילה, עקירת רגליים בחזרת ש"ץ
214	גילוח, מה גודל השיער
215	שבת, לכוון שיעון מעורר
216	שבת, לפתוח פלסטר בשבת
217	שבת, צפורן שפרשה רובה
218	נטילת ידיים, הפסקה כדי למלאות הכלי
219	נדה, הפרדת המטות
220	כשרות, אבקת חלב מחו"ל
221	ברכה, מול טיטול מלא
222	שקר, אם לתת אישור לאברך שבכולל אחר
223	ציצית, שמירה שלא יתערבבו החוטים
224	ברכה, האם להבדיל בין קם לפני חצות
225	צניעות, רחיצת נשים בים, ויש מציל
226	כשרות, ביצה שהטבילו בו בשר
	מורה שאינו מחזיר לתלמיד עבודתו

227	נטילת ידיים, ידיים יבשות?
228	צניעות, אשה בלי גרביים
229	דם, מראה חום
230	סוכה, דפנות ע"י סדינים
231	חינוך, אם מותר להכות קטן המזיק
232	דם, מראה על גוף צהוב
233	דם, ספק חוט או שיערה
234	דם, אשה שלבשה צבעונים
235	ברכת גומל, על תינוק שהיה חולה
236	ברכת הגומל, על נסיעה בכבישי יש"ע
237	שביעית, אין לסמוך על היתר מכירה
238	גילוח ע"י מכונת גילוח
239	נדה, בדיקה ביום ז' לפני חצות יום
240	כשרות, אכילת גרעינים ללא בדיקה
241	שבת, אכילת תרופות שצריכות רציפות
242	ממון, חיוב לשלם מס גם שלא תובעים
243	שם ה', בשירת חצאי פסוקים
244	צדקה, ע"י מתן ספרים לחברו
245	צום, הנקבע ע"י ציבור מסוים, קריאת ויחל
246	כשרות, חלה שנאפית יחד עם שאר מזון
247	ממון, אם מותר להשאיל לאשתו ספר שאל
248, 250, 255	דם, מראות
249	כשרות, מדיח כלים חלבי ובשרי
251	מזווה, ברחבת בית הכנסת
252, 253	מעשר, אם לסמוך על זיהוי מקומות הכתוב על הארגז
254	אבידה, אם הממונה על שמירתם לוקח לעצמו
256	תפילה, אם המאריך ב"שמע" ימתין עד לאחר "קדושה"
257	פורים, משלוח מנות
258	כשרות, אם כלי בולע מגב
259	כשרות, כלי חלבי ובשרי, על פלאטה חמה
260	כשרות, תבשיל פרוה שהתבשל בחלבי בן יומו
261	שבת, תרופה בשבת בשינוי
262, 263	הפלה בעובר שהוא חולה
264	תפילה, הוספת מזמורים בפסוקי דזמרה
265	נדה, אם אשה תבדוק עד צאת כוכבים
266	ברכת התורה, להישן שינה קצרה
267	פסח, מצה עשירה בערב פסח
268	רמב"ם פסק כמכילתא נגד הגמרא
269	פורים דמוקפים החל בשבת
270	ברכת אילנות
271	שבת, בסיס לדבר האסור
272	שבת, טלטול מים שהיו רותחים בכניסת שבת
273	שבת, מבשל בשבת אסור למי שנעשה עבורו
274	רב הרואה שיש המזלזלים בו
275	כשרות, בדיקת תולעים
276	כשרות, אם לסמוך על הרבנות
277	חול המועד, אם מותר לאבל ללמוד תורה
278	חול המועד, איסור תחומין
279	שבת, הדבקת טיטולים
280	כשרות, לאכול רק "חלק"
281	יום טוב, הגדלת שלהבת
282	רבית לשלם לבנק
283	שבת, רחיצה בחמים
284	דם, בדיקה ע"י נייר
285	שבת, רחיצה במים מדוד שמש
286	שביעית, עקירת קוצים
287	שבת, טלטול שעון ברשות הרבים
288	טבילת פותחן כלים, אין צורך
289	ברכת הגומל על טיסה ע"פ הים
291	מקוה, זוחלין
292	ציצית, בגד שיש בו קרעים רבים
293	שבת, טלטול אגרטל פרחים
294	כשרות, מגע כלי בכלי
295	ממון, התחרות חנות ליד חנות
295	מנהג המדינה בממונות
297	כתיבת אות ה' כשם הקב"ה
298	יום טוב, פריסת טלית כמו אהל
299	מילה, מתי ברכת "להכניסו"
300	שבת, הפסקת קול שעון מעורר
301	מילה, מוהל סייע לחיתוך
302	פרו ורבו, תפירת חצוצרת

שאלות ותשובות

1. שאלה: האם מותר לאפות בתנור בשר ואחר כך חלב (בתבניות שונות)?
תשובה: מעיקר הדין מותר לאפות אותם בזה אחר זה בלי שום הפסק, דריחא לאו מילתא היא. לרווחא דמילתא עדיף להפעיל את התנור כרבע שעה בין זה לזה.
2. שאלה: האם מותר לתמוך מדף על ידי ספר קודש, כאשר המדף משמש אף הוא לספרי קודש?
תשובה: אסור.
3. שאלה: האם צריך לברך על קביעת מזוזה כאשר היא נפלה בשבת, ויש הפסק בין נפילתה ובין קביעתה?
תשובה: יש צורך לברך.
4. שאלה: האם יש צורך לנקות את הסירים לפני הגעלה, באופן שלא ישאר אפילו נקודות שחורות קטנות?
תשובה: אין צורך בכך, כיון שאינו מקפיד על נקודות אלו.
5. שאלה: כיצד ניתן להגעיל סכין, כשהלהב מוכנס לתוך הקת, ואין יכולת לפרק את הלהב?
תשובה: יש להגעיל כמה שאפשר, ואין לחוש לשיורים בעלמא הבטלים לכלי.
6. שאלה: האם להתפלל בנוסח סידור "שיבת ציון", או בנוסח הרמב"ם המופיע בהלכות תפילה?
תשובה: יש להתפלל לפי נוסח הרמב"ם, ואפילו שכיום אין מי שמתפלל בדיוק לפי נוסח זה.
7. שאלה: האם לכרוך את הציצית בלי קשרים כלל, או שיש לקשור בתחילה שני קשרים?
תשובה: אין לקשור שום קשר לפני הכריכה, ודלא כמנהג תימן.
8. שאלה: האם מותר להמשיך בסעודה שלישית, באופן שאתבטל על ידי זה מתפילת ערבית במנין?
תשובה: מותר להמשיך בסעודה כיון שהעוסק במצוה פטור מן המצוה.
9. שאלה: עוגה שרובה עשוי מדבש או מסוכר האם מברך עליה בסוף על המצוה?
תשובה: בסוכר הבעיה אינה מתעוררת, כיון שהסוכר נמס ומתבטל במציאותו לעוגה. אבל גם בעוגת דבש וכדומה יש לברך על המצוה, ואפילו שיוצא שלא אכל כזית דגן, דהדבש מתבטל לקמח ונחשב כמותו לצורך לשיעור.
10. שאלה: אדם שיכול להמשיך ללמוד תורה, האם הוא רשאי לעסוק בצרכי ציבור (כעיסוק קבוע)?
תשובה: על פי דברי הרמב"ם בתשובה סי' קכג: "כל הצריך לתלמודו אסור לו לבטל תלמודו לצרכי ציבור אלא אם כן היה שם צורך גדול מאד, או שאין שם מי שימלא מקומו". והגדרת מי "שצריך לתלמודו" כתב הרמב"ם קודם לכן: "שהוא עדין לומד ומחכים ועדיין אינו שלם ולא היה תלמודו ערוך בפיו". והגדרת מי שאינו צריך לתלמודו: "שאינו צריך להתלמד כלומר שאינו צריך לעיין בספר ולהתעסק בו עסק גדול".
11. שאלה: אשה ששמעה את המגילה ולא הספיקה לשמוע את ברכותיה, האם צריכה לשמוע שוב בברכות?
תשובה: אין צורך, כיון שהברכות אינן מעכבות את המצוה, וכבר יצאה ידי חובה. ולא דמי לברכות ק"ש, שהתם הברכות אינן ברכות המצוה, ועומדות בפני עצמן.
12. שאלה: האם אין בעיה לייסד כולל שאברכיו מתפרנסים מלימוד תורה?
תשובה: כיון שהיום זו עת לעשות לה', כי בקושי רב ניתן לגדול בתורה בלי להתפרנס ממנה, שפיר דמי.
13. שאלה: האם בזימון של עשרה יש צורך שהשבעה יאכלו דוקא פת או שניתן להסתפק בדגן?
תשובה: יש צורך דוקא בפת כלשון הרמב"ם. ומה שהסביר את סטיית הרמב"ם מלשון הגמרא שנקטה דגן, דהוא משום שאין דרך לקבוע על מעשה קדרה, הוא לעיכובא.
14. שאלה: מה צריך לאכול בשביל לברך את השבע ברכות?
תשובה: צריך לאכול פת ממש, ואין להסתפק במזונות.
15. שאלה: האם יש צורך ליטול בזמנינו מים אחרונים?
תשובה: לפי מה שכתב ר' אברהם בן הרמב"ם הרי שהטעם של מלח סדומית הוא רק כדי להפחיד את ההמון ולחזק את התקנה. אבל זה לא הטעם העיקרי, ולכן חייבים גם היום, ודלא כהתוספות. וזה שלא מברכים על זה, זה רק משום שחז"ל לא תיקנו על זה ברכה. אבל אין זה משום שזו רק סכנה. (השיב התלמיד: ונראה דזה נוגד את מה שכתב הרמב"ם להדיא, בהל' ברכות פ"ו ה"ב, שאין מברכין עליהן) אלא מפני הסכנה, וצ"ע. והרב קאפח טען שאין זה מוכרח).

16. שאלה: האם מינקת צריכה לבדוק לפני תשמיש?
תשובה: נראה שכן, דברמב"ם אין חילוק.
17. שאלה: האם ניתן להלוות סאה בסאה בדברים שאין דרך להקפיד עליהם ובתוספת מועטת?
תשובה: מותר, כמו שכתב הרמב"ם שאם אין דרך להקפיד על זה – מותר. (העיר התלמיד: ובמתנה מועטת רשאים אפילו אם אין הם תלמידי חכמים).
18. שאלה: האם מותר לקיים בפסח משחות שיניים לילדים שדרכם לבולען במקצת?
תשובה: מותר לקיים.
19. שאלה: האם מותר לקיים תרופות שיש בהם חשש חמץ?
תשובה: אם הם ראויות לאכילה כדוגמת הסירופ – אסור, דאפילו שאין בהן כזית בכדי אכילת פרס, מכל מקום יתכן והחמץ הוא בגדר של עשוי לחזק. (תוספת התלמיד: בשנה לאחר מכן פסק הגר"י קאפח שאין צורך לחשוש לכך). אולם כדורים וכדומה או משחות שאינם ראויים לאכילה – מותר.
20. שאלה: האם יש לחשוש שבתבלינים או במוצרים אחרים נפל חמץ כלשהוא ואסור לקיימן?
תשובה: מותר לקיימם, דאין לחשוש לחמץ שהוא פחות מכזית בכדי אכילת פרס.
21. שאלה: האם כזית בכדי אכילת פרס הוא גם שיעור של כמות או רק שיעור של אחוז?
תשובה: זה גם שיעור של כמות, ולכן בפחות מכזית אין איסור לקיים, אלא אם כן זה עשוי לחזק וכנ"ל.
22. שאלה: האם אבקת מרק שלא ראויה לאכילה כמות שהיא אלא על ידי הכנה וכו' נידונה כראויה לאכילת אדם ואסור לקיימה?
תשובה: כיון שעשויה לאכילה בדרך זו, הוי דרך אכילתה בכך, ואסור לקיימה.
23. שאלה: אם משרד החינוך מאפשר למורים לשכור דירה בעיירות פיתוח בכל גודל שהיא, האם מותר לשכור דירה כפולה, ולשכן בחציה משפחה אחרת שאין לה זכות של משרד החינוך?
תשובה: כיון שמשרד החינוך לא מגביל את גודל הדירה – מותר.
24. שאלה: האם מותר להשתמש בדבר של הזולת כשברור לי בודאי שהוא ירשה לי?
תשובה: אסור, כי לא ניתן לדעת דברים כאלו בודאות. (העיר התלמיד: לכאורה הדבר נסתר מההיא דמרי בר איסק בריש אלו מציאות, דמשמע שהבעיה היא לא בחוסר הידיעה אלא שהרשות שתהיה בעתיד לא מועילה על העבר).
25. שאלה: האם צריך ללמוד ב"י בכולל, אף שקשה מאד לזכור כל מה שנאמר בו?
תשובה: חשוב ביותר, דעכ"פ יש צורך ביכולת התמצאות.
26. שאלה: האם לומר בשבת בבוקר בברכה ראשונה של קריאת שמע את הנוסח של שבת או לומר כבימות החול?
תשובה: יש לומר כבימות החול ולא כבשבת.
27. שאלה: האם מותר להושיב בשבת ארוח משפחות עם ילדים ביחד, כשבהכרח יצא שהגברים והנשים יושבים מעורב?
תשובה: כיון שאין ברירה יש להקל.
28. שאלה: האם מותר שלא לדווח על הכנסות בקופת חולים, כיון שאין לגבות מיסים מתלמידי חכמים?
תשובה: יש חיוב גמור לדווח, כל עוד לא פטרו אותי באופן רשמי ממיסים. ובפרט בקופת חולים שנהנים מדברים שהציבור לא חייב לממן אותם לתלמידי חכמים.
29. שאלה: האם מותר לקנות דבר בלי קבלה, כדי להפטר מתשלום מע"מ, בגלל היותי תלמיד חכמים?
תשובה: יש לחלק בין מסים המוטלים על הגברא, שבזה נפטר הת"ח, ובזה לא שייך דינא דמלכותא, ובין מס המוטל על החפץ, שלגביו אין הוא מוכרח לקנותו. ובקנייתו הוא מכניס עצמו לחיוב ועליו לשלם. (העיר התלמיד: הדברים צע"ג ואינם מובנים כלל, ולא משמע כך מלשון הרמב"ם בפירוש המשנה).
30. שאלה: מהו שיעור כזית במצה ובמרור ורביעית ביין?
תשובה: שיעור כזית 15-10.5 גרם מצה ושיעור רביעית 86 גרם. (הערת התלמיד: לכאורה לא כן, אלא החישוב נעשה דוקא על פי נפח).
31. שאלה: האם יש צורך לברך ברכה אחרונה על הכוסות הראשונות בגלל זמן ההפסק הגדול שבין הכוס הראשונה לשנייה? וכן האם צריך לברך ברכה אחרונה על הכרפס?
תשובה: אין צורך לברך, כיון שההפסק אינו נקבע על פי משך הזמן אלא על פי העקירה מהמקום. ורק כאשר עקר ממקומו יש צורך שמשך הזמן לא יעבור על זמן העיכול.

32. שאלה: האם יש לחשוש להשהיית בושם, כיון שבמקומות מסוימים (ברוסיה) נוהגים לשתות בשעת הדחק?
- תשובה: אין צורך לחשוש, דבמקומותינו אף אדם לא שותה בושם.
33. שאלה: האם יש צורך לחשוש לחמץ שבספרים, או שיש לסמוך על האור שמח שבעריבה חוששים (בדלא עשוי לחזק) גם לפחות מכזית, רק בגלל שבסך הכל יש שם כזית?
- תשובה: אין צורך לחשוש, דבסך הכל אין שם כזית, וכהאור שמח.
34. שאלה: האם בכל הכוסות נוהגים דיני יין החמורים (איסור בישול ותערובות וכו')?
- תשובה: ראוי להחמיר בכולם.
35. שאלה: האם מותר להכניס עיתון לשירותים, אם יש בו אחד מהשמות הקדושים או דברי תורה?
- תשובה: נראה שיש להחמיר ולא להכניס.
36. שאלה: כתם בגודל גריס בדיוק שחציו שחור וחציו אדום, וניתן לתלות את השחור בדבר אחר, האם ניתן לטהר את כל הכתם?
- תשובה: ניתן לטהר.
37. שאלה: מניין אנשים שמתפלל תפילת מוסף והיחיד מתפלל תפילת שחרית, האם נחשב תפילה במנין? וכשיש 6 אנשים שלא התפללו ו4- שהתפללו, האם חשיב מנין?
- תשובה: בשני המקרים נחשב תפילה במנין. אבל אם אין רוב שלא התפללו אינו נחשב מנין (העיר התלמיד: לכאורה צ"ע החילוק שבין התפללו כבר ובין שמתפללים תפילת מוסף).
38. שאלה: האם מותר לגהץ בחול המועד?
- תשובה: מותר, דגיהוץ שלנו אינו נחשב כיבוס ולא דמי לגיהוץ שלהם.
39. שאלה: האם יש לחשוש שההידוק של הרמב"ם אינו נחשב קשר לדעת הרא"ש ומבטל מצות עשה?
- תשובה: אין לחשוש, דלא מצינו להדיא שהרא"ש פליג על זה, ומסתבר שאם היה רואה את ההידוק היה מודה.
40. שאלה: חפץ שנמצא בבית, האם צריך להכריז עליו?
- תשובה: ניתן להשאירו בביתו ולהמתין שבעליו יבואו לשאול עליו.
41. שאלה: האם כדאי ללמוד את הסוגיות והראשונים טרם שלומדים את הבית יוסף?
- תשובה: צריך ללמוד את הגמרות לפני כן, אבל אין צורך ללמוד את הראשונים לפני כן.
42. שאלה: האם מותר להכנס עם ספרי חול ועיתונים לשירותים (דיש בהם לפעמים שמות ה')? האם יש צורך לגנוזם?
- תשובה: אסור להכנס עמהם לשירותים, דהוי מנהג בזיון. אבל מותר לזורקם דליכא בזה בזיון כולי האי.
43. שאלה: האם מותר להניח כלי שיש בו תבשיל צונן על גבי מיחם בשבת?
- תשובה: מותר, והרמב"ם שאסר התכוון רק באופן של הטמנה.
44. שאלה: האם מותר להניח מים בתוך הצלוחית של השמן של נרות שבת?
- תשובה: מותר, והרמב"ם שאסר דיבר רק על מים שמניחם לאחר ההדלקה מחוץ לנר.
45. שאלה: האם מותר לצייר להנאתו בחול המועד?
- תשובה: אסור, וגם דברי תורה אסור לכתוב במועד ואין זה דבר האבד.
46. שאלה: האם מותר לטעום או לשתות לפני תפילה בגלל שהוא צמא?
- תשובה: אין להתיר דבר זה כלל, וימתין עד לאחר התפילה, ואף אם משכים בבוקר מוקדם.
47. שאלה: האם מותר לשמוע מוזיקה ובפרט בספירת העומר?
- תשובה: מותר לשמוע מוזיקה מקלטת או מרדיו (תוספת התלמיד: ואפילו מוזיקה קלאסית), דאינו כלי הניגון ממש. וכן מותר לשמוע שירי קודש (תוספת התלמיד: ומשמע דאפילו מכלי הניגון עצמם). ובספירת העומר אין לחשוש כלל לשום דבר.
48. שאלה: האם מותר לפתוח בקבוקים, קופסאות שימורים ושקיות בשבת?
- תשובה: הכל מותר.
49. שאלה: אם נגמרו לו הבגדים בחול המועד, האם יכול לכבסם?
- תשובה: אסור לכבסם וכיין מספיק מערב החג.
50. שאלה: האם מותר לגלח בחול המועד, למי שעושה כן בכל יום?

- תשובה: הרי זה דומה לכלי פשתן שהתירום, דלא יועיל לו שיכבס ויגלח מערב הרגל, דשוב יהיה מנוול.
ולא דמי לשאלה דלעיל, דהתם יכול בקלות לדאוג לעצמו שלא יגיע למצב זה.
51. שאלה: האם מותר ליטול ידיים בשירותים?
תשובה: יכול לברך בחוץ וליטול בפנים.
52. שאלה: האם מותר להדליק נרות שבת וחנוכה בנורת חשמל, והאם בכלל הגזירה של שמא יטה?
תשובה: אין לנורת חשמל דין של נר, ולא יוצא ידי חובת המצוות הנ"ל, ולא בכלל הגזירה הנ"ל.
53. שאלה: האם יש צורך לכתוב שרטוט גם על אותיות שלא כתובות כתב אשורי?
תשובה: צריך, אבל ניתן לנהג כהוראת מיימון אבי הרמב"ם שינקד מעל המלה ובזה יחשב כאילו שמחק אותה.
54. שאלה: האם גם היום יש צורך לתקוע לפני השבת ולאחריה?
תשובה: זהו מנהג רצוי, וכדאי היה לחדשו, וניתן לעשותו לאו דוקא בשופר, ודוקא כשיש ציבור.
55. שאלה: האם מותר לכסות כלים בשבת, באופן שיש רווח של טפח מהתבשיל שבתוכו?
תשובה: מותר, ולא אסרו אלא רק בחבית של יין, שיש צורך בחלל האויר כדי שהיין יתסוס.
56. שאלה: מדוע אין לחשוש לעשיית הנקב עצמו בקופסאות וכדומה?
תשובה: אין איסור עצמי על עשיית נקב, וכל האיסור הוא רק על עשיית הכלי שיש בו נקב (הערת התלמיד: זה צע"ג)
57. שאלה: כיצד למדוד בפועל את שעות היום (איך לחשב את עמוד השחר), ומתי מתחיל היום לענין חישוב השעות של ק"ש ותפילה?
תשובה: עמוד השחר הוא התאדמות ראשונית בפאתי מזרח. היום מתחיל בעמוד השחר ונגמר בצאת הכוכבים. צאת הכוכבים הוא צאת שלושה כוכבים, והשקיעה היא בצאת כוכב אחד.
58. שאלה: האם צריך לפרוש פרישה סמוך לווסת כשהאשה נכנסה להריון, ומתי?
תשובה: אין צורך, ונחשב שנכנסה להריון כשחדלה לקבל את הוסת הראשון. אין צורך בבדיקות רפואיות לשם כך.
59. שאלה: האם ניתן לסמוך על ספרי תורה המיוצרים בארץ?
תשובה: לענין ספר תורה ניתן לסמוך על גויל חום שלא שינו אותו, ואז ניתן גם לעבד אותו לשמו. אולם לגבי התפילין הכשרים רק בקלף ודוכסוסטוס אין למצוא כשרים, כי מה שעושים היום נחשב כבר עיבוד, והוא נעשה שלא לשמה, או שאין זה עיבוד כלל.
60. שאלה: מדוע אוסר כתיבת דברי תורה בחוה"מ, אמאי גרע מאגרות שלום?
תשובה: כי אגרות שלום נכתבות עבור שמחת המועד, אבל דברי תורה אין בהם צורך המועד.
61. שאלה: האם אפשר לברך ברכות ברוך שאמר וישתבח גם לאחר שמונה עשרה?
תשובה: בלשון הרמב"ם אין הכרע כנגד הראשונים האוסרים לברך ברכות אלו לאחר שמונה עשרה, ולפיכך יש להמנע.
62. שאלה: ממנין מאה הברכות (שצריך לברך בכל יום) שהרמב"ם מונה משמע שאין לברך על נטילת ידיים שלפני התפילה?
תשובה: אכן צ"ע. (ואין ליישב שהוא נוטל לפני שחרית ומתנה לכל היום, דלפי זה לא היה לו למנות את ברכת הנטילה בסעודת שחרית ובסעודת ערבית).
63. שאלה: האם ספרות ההיכלות היא אוטנטית והאם יכולה להתקבל גם על הרמב"ם?
תשובה: הרמב"ם לא התייחס אליה בשום מקום, ומשמע שהוא לא קיבל אותה. ואולם ברס"ג מבואר שספר יצירה הוא ספר שהיה מקובל בעל פה, כדוגמת ספר הישר או ספר מלחמות השם, ורק לאחר זמן כתבו אותו על ספר.
64. שאלה: מהי ההגדרה של צורת פת (לענין ברכת המוציא וברהמ"ז)?
תשובה: פת שיש אנשים שרגילים לאוכלה כלחם שלהם (לרבות פת עירקית וכדומה).
644. שאלה: האם סוכר חשוב תבלין לענין זה שהוא מוציאו מידי פת (אם נילוש עמו)?
תשובה: כיון שמדובר על כמות מועטת יחסית של סוכר אין זה מוציאו מידי פת.
65. שאלה: האם נסיעה חשוב כאותו מקום לענין ברכה אחרונה?
תשובה: כן, וניתן אפוא לאכול ולברך במכונית תוך כדי נסיעה.
66. שאלה: האם משנה מקומו מפניה פינה בבית אחד היינו גם מחדר לחדר?

תשובה: חדר אחר נחשב כבית אחר.

67. שאלה: מדוע מחשיב את הבשר כדבר שהוא נאכל להטעים ולהעריב, ואילו הלבן והדייסה נחשבים כדבר שלא בא להטעים?

תשובה: בזמנם היו אוכלים בשר רק כדי להטעים ולהעריב. היום מסתבר שהמצב השתנה.

68. שאלה: האם צריך לברך על עוגה או גלידה וכדומה ברכה אחרונה לפני ברהמ"ז?

תשובה: כן, ולא כפי שמקובל.

69. שאלה: האם כשאוכל למשל בורקאס וסלטים וכו' פטור גם מברכה ראשונה?

תשובה: באופן עקרוני אין צורך שהסלט יהיה נאכל תוך כדי אכילת הבורקאס, ולכן יש לפטור את הסלט מברכה. אולם במקרה המסוים הזה הדבר לא נוגע, משום שעל בורקאס יש לברך המוציא לחם מן הארץ.

שאלה: האם המזמן מברך ברכת המזון לשאר גם כשהם יודעים לברך בעצמם?

תשובה:

71. שאלה: אם התכוון בתחילה לברך על השכר בורא פרי הגפן, ולבסוף סיים שהכל – האם יצא?

תשובה: לא יצא, דהולכים אחר הפתיחה, ואפילו שבפועל אמר את כל הברכה כתיקונה.

72. שאלה: מהי ההגדרה של היסח הדעת? הרי ע"כ הוא לא חושב על זה בפועל? ואם הכוונה שהוא הקפיד על נקיון הידים, אם כן אין לזה שייכות לדעתו?

תשובה: הדבר באמת אינו מוגדר וברור וצ"ע.

73. שאלה: דבר שטיבולו במשקה – האם מועיל כשאוכלים אותו שלא בידיים?

תשובה: לא, ורק באופן שכוון ידו בפת אינו צריך נטילת ידים.

74. שאלה: כאשר יש ספק על מי נטילת ידים, האם מותר לכתחילה ליטול, או שספק טהור רק בדיעבד?

תשובה: רק בדיעבד, אבל לכתחילה יברר את ספקו ולא יטול.

75. שאלה: האם נס היינו דוקא דבר לא טבעי? ואם גם דבר טבעי, האם יש לברך על ירושלים וכו', או על מקום נפילת הסקאדים וכו'?

תשובה: אפילו דבר טבעי חשוב כנס.

76. שאלה: ברכת שעקר עבודה זרה מארצינו – האם יש לברך גם על הר הבית?

תשובה: (חסרה התשובה)

77. שאלה: מה ההגדרה של "בישובן"? והאם צריך לברך על כל ישוב וישוב?

תשובה: על כל ישוב יש לברך ברכה זו, ואין צורך שזה יהיה בזמן הקמתו. ויתכן באמת שאדם יצטרך לברך הרבה ברכות כאלו תוך כדי נסיעה אחת.

78. שאלה: האם ניתן לברך שהחיינו גם לאחר שקנה, אם שכה, כל עוד הוא שמח על קנייתו (כמו שכתבו באחרונים)?

תשובה: כן.

79. שאלה: מדוע תלה את הצורך לברך ברכת הדרך בכל מקרה, בזה שאין בה חתימה, תיפוק ליה שאין בה מלכות ואינה חשובה ברכה?

תשובה: כי גם אם אין מלכות יש לה דין של ברכה. ומה שנאמר שכל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה, היינו דוקא אם חכמים תקנו בה מלכות והוא אינו אומרה.

80. שאלה: האם בגד שחור וחדש הוא בדוקא, והאם ניתן לומר שעל כחול כהה לא נגזרה הגזירה?

תשובה: הולכים אחר העקרון ולא אחר הפרט המסוים, ולכן יש לומר שגם על זה נגזרה הגזירה.

81. שאלה: שכח ולא ברך על הרעם, וראה רעם נוסף בתוך שלושים יום, אם יכול לברך?

תשובה: צריך לברך. ובאופן עקרוני על רעם יש לברך כל עוד לא נתפזרו העננים.

82. שאלה: האם בתי גויים הכוונה רק לעובדי עבודה זרה או כל גויים?

תשובה: הכוונה לכל הגויים.

83. שאלה: אשה שראתה דם לאחר שעבר זמן רב (כחודשיים) מזמן הוסת הקודמת, והדימום היה ממושך יחסית לוסתות הרגילים שלה, האם צריכה לחשוש להפלה?

תשובה: אין היא צריכה לחשוש כל עוד לא ראתה שיצאה בריה שראשו בגודל של פיקה.

84. שאלה: אשה שיש לה התקן תוך רחמי, ורואה נימי דם, האם יכולה לתלות בהתקן, והאם אפשר להקל עליה שלא לבדוק לפני תשמיש?

תשובה: צריכה להבדק אצל רופאה. וכל עוד לא נבדקה יכולה לתלות בהתקן וניתן להקל עליה שלא לעשות בדיקה שלפני תשמיש.

86. שאלה: האם צריך להפסיד ממונו כדי להציל נפש בשבת בדרך שתהיה כרוכה בפחות איסורים? תשובה: כן.

87. שאלה: אדם ששילם בהמחאה והמוכר איבד את ההמחאה. האם נחשב שכבר שילם, והמוכר הפסיד את כספו, או שצריך לבטל את ההמחאה בבנק, ולשלם למוכר שוב?

תשובה: אין להמחאה דין של תשלום ממשי, ומוטל עליו לשלם שוב. (תוספת התלמיד: ה"פתחי החושן" הורה שעל כל פנים אין הוא צריך לרדוף אחרי המוכר כדי לשלם לו).

88. שאלה: האם מותר להפסיק בתפילה כדי להסיר דבר ממשי הטורד?

תשובה: ישתדל להמשיך בתפילתו ולכוון כוונה כלשהיא. ועכ"פ אם לא מצליח רשאי. ובברכה ראשונה לא מספיק כוונה כלשהיא ורשאי להפסיק כל עוד אינו יכול לכוון ממש.

89. שאלה: אם ראיתי מראה שהיה נראה לי טמא. והראיתיו לחכם המוסמך ממני והוא התיר. האם אני רשאי לסמוך על הוראתו ולהקל לעצמי?

תשובה: אם הייתי בטוח שזה אסור אז אין לי להסתמך עליו. אבל אם לא הייתי בטוח מותר לי. (תוספת התלמיד: לא היה מספיק מודגש בדבריו שגם אם נראה לי שהוא טמא אז אני יכול לסמוך על זה, כל עוד אני בטוח לגמרי. כיון שהוא חזר על כך שאם הייתי מסופק אז היה מותר לי).

90. שאלה: האם מותר לטלטל שופר בשבת?

תשובה: כן, כיון דאוי לגמיע ביה מיא. (תוספת התלמיד: זה תמוה, דאף אדם אינו מגמיע בו היום, וכן אסר ה"שמירת שבת כהלכתה").

91. שאלה: האם יש איסור להנות בשבת מאיסור דרבנן שנעשה במזיד?

תשובה: כן, כמו דאורייתא (הערת התלמיד: למרות שהדבר לכאורה לא נאמר במפורש).

92. שאלה: האם אפשר לעשות היתר עיסקא לאחר שכבר היתה הלוואה?

תשובה: אם לא חשבו וסמכו על ההיתר עיסקא, אין לסמוך על זה וצריך להחזיר את ההלוואה ולהתחיל הכל מחדש. (הערת התלמיד: ורצוי לסמוך על היתר עיסקא של בנקים ולא של מלוים פרטיים).

93. שאלה: האם מותר לברך במקלחון שבקראונים שכבר לא משתמשים בו למרחץ?

תשובה: כל עוד לא עשו שינוי מעשה כל דהוא, יש לזה דין של מרחץ. ומכל מקום ניתן לסמוך על השיטה שמרחץ הוא דוקא כאשר יש זוהמא, וזה לא קיים באמבטיות שלנו.

94. שאלה: האם יש צורך לכוון לתקיעה ושברים וכו', או שניתן להסתפק רק בכוונה לצאת ותו לא?

תשובה: אין צורך בכוונה מיוחדת לתשר"ת, ומספיק שכיוון ליבו לצאת.

95. שאלה: האם יש צורך לברך שהחיינו על הנרות, הקידוש והתקיעות ביום השני?

תשובה: לגבי הקידוש – יש לברך שהחיינו, והכוונה לפרי חדש היא לרווחא דמילתא.

לגבי הנרות – אין לברך אפילו על הנרות עצמן (הערת התלמיד: כיון שניתן להדליק ביו"ט עצמו), וק"ו שאין לברך על הדלקתן שהחיינו.

לגבי התקיעות – אין לברך ביום השני.

97. שאלה: האם מותר להפסיק באמצע שמונה עשרה לגעור או להוציא קטן שמפריע לציבור?

תשובה: בהחלט, וחייב לעשות כן.

98. שאלה: האם יש שיעור למשך התקיעות?

תשובה: אין שיעור של שניות וכו', אבל יש אפשרות להכריע לפי שמיעתן. (כתב התלמיד המתלמד לתקוע כאשר ניסה בפני הרב: הרב שמע תקיעה בשיעור של שניה וחצי או שתיים, והורה שזה בסדר).

99. שאלה: האם יש בהוספת תקיעות שאינן צריכות משום איסור?

תשובה: אין איסור, כי ראש השנה הותר לגמרי לענין תקיעות.

100. שאלה: האם הכריכות של תפילין של יד על הזרוע חשובות הפסק, כיון שהן לא נצרכות לפי הדין?

תשובה: אין הן חשובות הפסק.

101. שאלה: האם ניתן לצאת ידי חובת תרועה כאשר שומעים תרועה שאינה תימנית?

תשובה: יוצאים, ואין זה אלא רק למצוה מן המובחר (הערה: וכל הקולות כשרים בשופר).

102. שאלה: מראה על עד בדיקה שהיה נראה מעל פניו כטהור, ואולם כאשר מטים אותו לזוית מסוימת הוא נראה טמא, האם הוא טמא?

- תשובה: יש להסתמך על הראיה הרגילה, ואין צורך להתחשב בזוית המסוימת ההיא, ולכן המראה טהור.
103. שאלה: האם לברך שהחיינו על פרי חדש לפני ברכת הפירות או לאחריה?
תשובה: יש לברך לפני הברכה, כיון שקדם זמן חיובו.
104. שאלה: עד מתי אפשר לברך ברכת אשר יצר?
תשובה: עד שנצרך לנקביו פעם נוספת.
105. שאלה: אדם שהוצרך לנקביו באמצע פסוקי דזמרא, האם יברך לאחר ישתבח או בתוך פסוקי דזמרא?
תשובה: יברך לאחר ישתבח, ואין בזה עיכוב של הברכה.
106. שאלה: האם מותר או צריך לענות על יהא שמיה וכו' באמצע פסוקי דזמרא?
תשובה: רשאי אבל אינו צריך, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה.
107. שאלה: האם ניתן לומר לנכרי לעשות מלאכה בשינוי לצורך גדול?
תשובה: אפשר.
108. שאלה: האם ניתן להתפלל באופן קבוע תפילת יחיד בותיקין, או שיש להתפלל בציבור שאינו מתפלל ותיקין?
תשובה: אין להתפלל באופן קבוע ביחידות. אבל אם הציבור מתפלל במהירות רבה והדבר מפריע לכוונה – מותר.
109. שאלה: האם אפשר להוסיף בקשות פרטיות בברכה אמצעית, והאם אפשר להוסיף על מטבע הברכות בשלושת הראשונות, אם מוסיף מענין הברכות?
תשובה: רשאי להוסיף בתנאים הללו.
110. שאלה: האם רשאי לחזור על משפט באמצע הברכה, כשלא התכוון בו?
תשובה: רשאי (הערת התלמיד: למרות שיוצא ידי חובה גם אם לא התכוון).
111. שאלה: חולה שמצטער צער רב ויכול להתעלף, והרופא אומר שעלפון זה לא יביאנו לידי סכנה, האם יש להתיר לו לאכול פחות מכשיעור ביוהכ"פ?
תשובה: אם רק יכול להתעלף, אין להתיר לו, כי כל אדם יכול להתעלף. אולם אם ברור שהוא יתעלף יש להתיר לו, דדברי הרופא שהוא לא יגיע לידי נפשות הם רק ספק. (לא מובן מדוע הם נחשבים ספק. הרב קאפח אמר שהם מקילים באיסורים וכו'. אבל הרי כאן הרופא בא להחמיר).
112. שאלה: האם צריך לברך על טלית קטן?
תשובה: אם הוא מתעטף בו צריך לברך, ואם לא מתעטף בו – אינו צריך.
113. שאלה: האם מותר לטלטל אקדח בשבת, במקום שיש בו ערוב?
תשובה: מותר.
114. שאלה: האם מותר להזמין חילוני לארחו בבית, כשידוע שאצטרך להאכילו וכו' ולהכשילו באי ברכה?
תשובה: צ"ע, ולכאורה אין מקום להתיר.
115. שאלה: האם מותר להפסיק את פעולתו של שעון מעורר חשמלי בשבת? האם מותר להפסיק מאורר?
תשובה: יש מקום לדון שהפסקת המאורר הוי כמו מכבה, כיון שיש כוח של אש בחומר, והוא מפסיק פעולה זו. ומכל מקום מותר להפסיק שעון מעורר אם הדבר מפריע.
116. שאלה: עם הארץ שאמר לבנו, אם תעשה כך וכך אחתוך את ידי, האם צריך התרה, כדי לחנכו להמנע מלידור? (תוספת התלמיד: האב טוען שבשעת האמירה הוא התכוון לכך ברצינות).
תשובה: אין צורך בהתרת נדרים, אבל יש לגעור בו על שהפחיד את בנו.
117. שאלה: מה צריך לברך על שוקולד?
תשובה: שהכל, כי הסוכר הוא העיקר.
118. שאלה: מה צריך לברך על ופלה, ומה שיעור ברכתה?
תשובה: יש לברך בורא מיני מזונות, והשיעור כולל את כל מה שיש בה.
119. שאלה: האם יש צורך לנהוג מידת חסידות ולקיים מצות טבילה לבעלי קריין?
תשובה: אין צורך בכך, ואפילו לא ממידת חסידות.
120. שאלה: האם יש לחוש לדין הוצאת זרע לבטלה, כאשר יוצאות טיפות קטנות שקופות?
תשובה: כל עוד הזרע אינו יוצא על ידי קישוי והנאה, אין בזה משום הוצאת זרע. וכיון שכאן יש אמנם קישוי אבל אין הנאה (הערה: מהזרימה של הזרע), לית לן בה. וקביעה זו נכונה אפילו לגבי זרע גמור (הערת התלמיד: ולכן העשב הגורם לפליטה לא רצונית של זרע, אין בו איסור).

121. שאלה: האם יש למנוע מילדים לראות את המקומות המכוסים באימם?
תשובה: חז"ל לא הקפידו בזה כלל, ואפילו איפשרו לישון באותה מיטה בקירוב בשר.
122. שאלה: אדם שלא עישר נענע והטביל אותה בתה, האם צריך לעשר את התה?
תשובה: צריך לעשר בלי ברכה, כי יש להסתפק אם נחשב טעם או רק ריח.
123. שאלה: האם מותר להחזיק במדים של צה"ל, כאשר באופן רשמי צה"ל אוסר זאת, אבל הוא למעשה מעוניין שאנשים יחזיקו בזה, בתנאי שהם לא יעשו בזה שימושים אחרים?
תשובה: מותר, ובלבד שלא ישתמשו בזה לשימושים האחרים.
124. שאלה: מזוזה שיש לראות באופן ברור את השין שבה, אבל כשמסתכלים על כל חלק בפני עצמו, לא ניתן לזהות בברור שהז' השמאלית היא אכן ז'?
תשובה: המזוזה כשרה, ויש תמיד לילך אחר צורת האות הכללית, ולא אחר החלקים שבה.
125. שאלה: מה ברכתה של מחית תפוחי אדמה ("פירע")?
תשובה: ברכתה בורא פרי האדמה. ואפילו שאין הצורה ניכרת כלל, אין זה משנה כלל. והעיקר הוא רק אם זה דרך האכילה של הדבר. (הערת התלמיד: במשנה ברורה מביא הסכמת האחרונים לברך "שהכל" במקרה שאין הצורה ניכרת כלל).
126. שאלה: מה גדר רוח שאינה מצויה לענין נזיקין? האם רוח כזאת שנושבת פעמיים בשנה חשובה שאינה מצויה, או שיש צורך שהיא לא תהיה מצויה כלל?
תשובה: כל רוח שאינה מצויה תמיד, חשובה שאינה מצויה. ולכן רוח כזאת נחשבת כרוח שאינה מצויה.
127. שאלה: האם יש מעשה שבת בתחומין? והאם יש מעשה שבת ברה"ר?
תשובה: יש מעשה שבת גם בדברים אלו (הערת התלמיד: ויוצא שלא כהרשב"א).
128. שאלה: אדם שמחזיק במעות שחייב לשותפו, בטענה שבזה רוצה לכוף את שותפו לסכם אתו סכסוכים אחרים שעדיין לא נפתרו ביניהם, האם רשאי?
תשובה: רשאי לעשות דין לעצמו ככהאי גוונא.
129. שאלה: האם מותר לבלוע כדורים שיש בהם ג'לטין?
תשובה: כיון שאין בזה הנאה לחיך – מותר. (הערת התלמיד: אבל אין זה משנה, שהוא לא לועס אלא בולע סתם).
130. שאלה: האם לפי הרי"ף והרמב"ם יש מקום להתיר דבר החוצץ במיעוט שמקפיד עליו לענין אשה לבעלה, (כיון שהעמידו איסורי דרבנן בחציצה רק לענין טהרות)?
תשובה: היתרם אמור רק לענין דברים שאין בהם ממש וגזרו עליהם. אבל דברים החוצצים ממש – חוצצים אפילו להתיר אשה לבעלה.
131. שאלה: האם צריך לקבוע את זמן הזריחה (לתפילת ותיקין) לפי המקום הגבוה ביותר בעיר, או לפי מקום התפילה?
תשובה: אין חשיבות לענין זה, כיון שאין צורך לדקדק על דקות, וחמש דקות מוקדם יותר או מאוחר יותר חשיב שפיר תפילת ותיקין. (הערת התלמיד: ומכל מקום הזריחה נקבעת על פי האופק הטבעי ולא על פי ראייתה מעל בתים וכדומה).
- בענין הנ"ל: הרב טען בתחילה שקובעים על פי ראשי ההרים. אולם הקשיתי לו שבעשרות קרניים יצא שהזריחה לקראת הצהרים והשקיעה קצת אחר הצהרים. וחזר הרב והסכים שיש למדוד לפי מישור שטוח ובלי ההרים. (הערת התלמיד: ובאמת בזמן חז"ל לא היו יכולים למדוד, ונהגו כמו שמוזכר בגמרא לענין שקיעה, על פי החמה שבראשי האילנות ושאר סימנים).
132. שאלה: האם להורות לאברכי הכולל לסוע להפגנה כנגד מדיניות הממשלה בנושא החזרת השטחים וכו'?
- תשובה: אם הדבר היה עוזר היה צריך להורות לסוע ולהתבטל מתורה. אולם נראה (תוספת התלמיד: לכאורה) שהפגנות אלו לא עוזרות.
133. שאלה: שומשומים לא נבדקו מתולעים והושמו בעיסה שעדיין לא נאפתה. מה דין העיסה?
תשובה: הלישה בודאי ממעכת אותן ומוציאתן מידי בריה. גם הנחה מעל גבי העיסה מאפשרת לקבוע שהם נימוחו, כיון שדרכן להיות רכים ולהמעך. ואולם בחטים וקטניות אין להסתמך על כך, כיון שהן קשות, ויש לפסול את כל הדבר (תוספת התלמיד: אלא אם כן התבשלו ביחד, שיש לסמוך שנימוחו בבישול).

134. שאלה: כאשר מורה הוראה מסופק לגבי מראה שהראו לו, האם יכול לטהר מצד ספק ספיקא (כיון שהסכמת רוב הפוסקים שבדיקת עד מטמאה רק מספק)?
תשובה: אם הספק התעורר רק אצל מורה ההוראה לבדו, אין הוא יכול להחשיב את הדבר לספק. אולם אם חכם נוסף מסופק כמוהו במראה זה יש לצרף את הספקות ולטהר.
שאלה: האם מותר למשוך שפתון על השפתיים בשבת (נוזלי)?
תשובה: אין זה דרך רפואה, כיון שגם בריאים עושים כן, ומותר.
134.4. שאלה: אשה שטבלה והיה בה דבר החוצץ מדרבנן, והוצרכה לטבול שוב, האם תברך על הטבילה?
תשובה: כן.
135. שאלה: חוט ציצית שנקרע (לפני הטלתו בבגד), האם ניתן לקשור אותו ולהטילו בבגד?
תשובה: לא.
136. שאלה: מראה דם שאבד על ידי משמוש, האם ניתן להתיר מחמת הספק שאולי המראה היה טהור?
תשובה: כן, כיון שהבדיקה אינה אלא ספק, והוא ספק ספיקא.
137. שאלה: אדמומית שניתן לגוררה, האם יש לתלות שאינה מראה דם?
תשובה: לא, כיון שיכול להיות קריש קטן של דם, שיכולים לגוררו, והוא טמא.
138. שאלה: אשה שהיה לה פצע באותו מקום המוציא דם, ולאחר חודש האשה בדקה וראתה מראה טמא, ועדיין יש לאשה כאב באותו מקום, אבל אין היא יודעת שגם עכשיו הפצע מוציא דם, האם ניתן לתלות שעדיין המכה מוציאה דם ולטהר?
תשובה: מוטל עליה ללכת ולהבדק אם עדיין מכתה מוציאה דם. ועד שבדקה ניתן לתלות ולטהר.
139. שאלה: מי שלא מדליק נר חנוכה, האם יברך שהחיינו על הראייה?
תשובה: כן.
140. שאלה: אדם שנוסע מביתו וחוזר לאחר זמן ההדלקה, מה יעשה?
תשובה: ימנה שליח, ויברך השליח על נרות עצמו ויכוון לפטור את ברכות המשלח.
141. שאלה: חלק משקפיים שנשלף לעתים קרובות ממקומו, האם יש בהחזרתו משום מתקן מנא?
תשובה: אין לחשוש בזה ומותר.
142. שאלה: האם מותר לתקוע תקיעה בחוזק כאשר הדבר מתפרק לעתים קרובות?
תשובה: כן, ואסור רק כאשר יש הברגה ממש.
143. שאלה: האם מותר לדבר לשון הרע כשיש תועלת מצטברת שאינה מיידית (כגון כשראשי מוסד חינוכי מדברים על תלמידים)?
תשובה: אין איסור בדבר, כיון שהוא נעשה לתועלת.
144. שאלה: אשה שראתה דם בשעה שהשתינה, וקודם לכן הרגישה מעין צריבה באותו מקום, האם יכולה לתלות בזה? האם הדין משתנה כאשר היא מעוברת?
תשובה: לא יכולה לתלות, אבל בדיעבד (הערת התלמיד: אם כבר הורו לה שהיא טהורה), אין צריך לחזור ולטמא.
145. שאלה: האם ניתן לטלטל מכשיר חשמלי לצורך גופו או מקומו? האם ניתן לטלטל גם מנורה? האם ניתן לטלטל תנור חשמלי? האם ניתן לטלטל תנור נפט כשנזהרים מלהגדיל את הבערתו?
תשובה: כאשר הוא מחובר לקיר, וחיבורו הוא זה שגורם את הדלקתו, אסור. אבל אם יש לו מתג הפעלה נוסף, מותר לטלטלו (הערת התלמיד: נלמד מדין מגירה). ואין הבדל בזה בין מכשירי החשמל השונים. אבל תנור נפט הוא מוקצה מחמת איסור, ואין לטלטלו בשום אופן (גם אם יזהרו בשעת טלטולו).
146. שאלה: האם אפשר לשנות שיש מחלבי לבשרי, על ידי העראת מים רותחים?
תשובה: כן.
147. שאלה: האם אפשר להעביר בשבת מכשיר חשמלי למקום שהטרמוסטט ידליקנו לעתים רחוקות יותר (כגון מקומות קטנים וסגורים)?
תשובה: כן (הערת התלמיד: ואולי דוקא לשיטת הרמב"ם שלא מצריך הפסד כדי להתיר גרמא, ויתכן שגם לחולקים, שהרי באמת יש לו הפסד, מאי כיבוי הטרמוסטט).
148. שאלה: האם עדיף לומר לקטן לעשות מעשה איסור (כגון לחולה שאין בו סכנה), או שעדיף לעשות בשינוי?
תשובה: עדיף על ידי קטן.

149. שאלה: האם אפשר להעביר אוכל מכלי המצוי על האש, לכלי אחר שלא היה מצוי על האש?
תשובה: אסור.
150. שאלה: אדם שקנה חפץ והוא נשבר בחנות, והמוכר אמר לו שיחזיר לו והוא יחליף, וברור לו שהמוכר יצהיר לסיטונאי שהחפץ היה פגום, האם הוא רשאי להחזיר למוכר?
תשובה: אסור משום לפני עור.
151. שאלה: רופא יודע על אדם שטיפל בחולה איידס, האם הוא רשאי לגלות לו את הדבר כדי שיוכל להבדק עכשיו ובעוד מחצית שנה, ובזה לאפשר לו לתבוע פיצויים, אם ח"ו יתגלה שהוא נדבק מהחולה?
תשובה: צריך לגלות (הערת התלמיד: כי כאשר הוא ירצה להתלונן, התלונה תהיה מוצדקת).
152. שאלה: אילו תנאים נדרשים כדי להצריך מזווה בפתח הפתוח למקום המחויב במזווה?
ובה: מספיק שיהיו שני משקופים ומזווה.
153. שאלה: האם "גדר חיה" חשובה גם היא כקיר המחויב במזווה?
תשובה: כן.
154. שאלה: האם לחנך ילדים לברכת ההדלקה?
תשובה: כן.
155. שאלה: האם מותר להשתמש בחשמל לאחר תיקון של הפסקת חשמל שנעשה לצורך פיקוח נפש? לכאורה יש בזה דין של מבשל לחולה ולא שוחט, שהרי יש אפשרות לשלוט על כמות המכשירים שיחברו לחשמל?
תשובה: בתיקון עצמו אין אפשרות לשלוט, והוא כמו שוחט. ואילו פעולת החיבור היא איסור דרבנן (הערת התלמיד: ודלא כחזו"א), ובזה לא גזרו.
157. שאלה: האם יש צורך לעשר בצל שגדל על מים?
תשובה: אין צורך לעשר.
158. שאלה: אדם שמצא חפץ, והוא יודע שהוא מונח כבר זמן רב, ואם הוא לא יקחנו יבוא איניש דלא מעלי ויטלו לעצמו. האם הוא רשאי ליטול את החפץ לעצמו ולהשאיר הודעה שיחזיר למי שאבד לו?
תשובה: יכול ליטול לעצמו.
159. שאלה: האם מותר להתלונן בתקשורת על רופא רשלן, שהביא לידי מצב של פיקוח נפש?
תשובה: נראה שכן.
160. שאלה: האם צריך להניח את התפילין בדוקא מעל השקע שמאחורי הראש? ומה יעשה מי שהדבר גורם לו שתפיליו ינועו ויחוגו על ראשו?
תשובה: גם השקע נחשב צואר, ואין להניח שם. ואפשר להקל רק בזה שהתפילין יהיו קצת מעל השקע, אפילו שהם לא ממש על הגולגולת.
161. שאלה: מורה הוראה שטוהר מראה, ולאחר מכן הסתפק לו אולי צבע האור שבחדרו הטעהו. האם צריך לחזור מהוראתו ולחזור אחר האשה והמראה ולבדוק שוב?
תשובה: כל אור כשר, ובדיקתו היתה טובה.
162. שאלה: מה צריך להיות הצבע של אור הבדיקה, דאור היום עצמו משתנה ביום מעונן וביום חמה?
תשובה: כל עוד ניתן לראות כדבעי, אין חשיבות לצבע אור היום.
163. שאלה: האם אפשר לברך בורא מיני בשמים על דבר שהרבים אינם רואים בו ריח טוב במיוחד?
תשובה: כן.
164. שאלה: האם יש מקום לפטור מברכת הריח, בדבר שמיועד בעיקרו לאכילה ושתיה ולא לריח?
תשובה: נראה שכן.
165. שאלה: פתח שעשאוהו במיוחד בצורת פתח ולשם פתח והוא ניכר כפתח, האם הוא חייב במזווה כאשר אין בו פצימים ממש?
166. שאלה: חולה שאשתו נידה, האם אשתו יכולה לשמשו, כשלפעמים צריכה לנגוע בו?
שאלה: האם "גוזניק" כשר להדלקת נר חנוכה (האם יש לו דין של "אבוקה")?
(חסרה התשובה)
167. שאלה: האם ניתן לומר לקטן שיאמר לקטן לעשות איסורי דאורייתא? האם ניתן לומר לעשות איסורי דרבנן? האם ניתן לומר לעשות דבר שהפוסקים נחלקו בו?

תשובה: אם הקטן אינו יודע שזה לנחת רוח לאביו, מותר לומר לקטן שיאמר לקטן אחר לעשות אפילו איסורי דאורייתא.

168. שאלה: האם ניתן להקל בטיפה קטנה כקרטין?

תשובה: אפשר להקל רק שלא בתוך ז' נקיים ובלי הרגשה.

169. שאלה: הרבה ראשונים אומרים שצריך להקפיד בכתיבת סת"ם על דברים שהם לאו דוקא פוסלים מצורת אות לגמרי, ולכאורה דלא כמו שאמר לי?

תשובה: אעפ"כ לדעתו אין להחמיר בזה, דכך מוכח בגמרא, וחזינן שנהגו ישראל בצורות שונות של כתיבה, דלא כדעת הראשונים הנ"ל.

170. שאלה: מדוע שבהפסקת החשמל לא נחשיב את פעולת החיבור של המתג כפעולת של איסורי דאורייתא בגלל פלאטות שמחבורת וכדומה?

תשובה: גם הפלאטות אינן נחשבות אלא רק איסורי דרבנן. בגלל שאין הן חשובות אש ממש.

171. שאלה: האם במציאה יש להכריז על שווה פרוטה ממש, או שניתן להקל ביותר מזה, דלכאורה הדבר נראה כחוכא ואיטלולא?

תשובה: אפשר להתעלם ולא להרים דבר כזה. אבל כשהרים לא יקח לעצמו.

172. שאלה: האם אפשר להסתפק בטיגון בשמן עמוק, גם כאשר הטיגון אינו מכסה ממש את כל הבשר? מה הדין ביחס למכת אדים?

תשובה: זה לא מספיק בשביל חליטה.

173. שאלה: האם מותר לעבור על איסור דרבנן, כדי להודיע לרופא שכבר אין צורך שיחלל שבת בדאורייתא לצורך פיקוח נפש?

תשובה: כן.

174. שאלה: האם חימום אוכל בשבת, אוסר את אכילת האוכל, כאשר עיקר ההנאה היא עצם האכילה, ולא חימום התבשיל?

תשובה: לא.

175. שאלה: הם מותר להכניס ספר שיש בו שם ה', כאשר הוא לא קורא את הדף הזה, והדף הזה מוסתר על ידי הדפים האחרים (תוספת התלמיד: כדין קמיע ותפילין מחופים)?

תשובה: כן.

176. שאלה: האם יש גנאי באמירת דברי תורה מתוך שתיה ושכרות בפורים?

תשובה: אין גנאי (ואולי אף יש בזה משום קיום המצוה) כל עוד הוא לא מורה הוראות בשכרותו.

177. שאלה: שכח אם אמר יעלה ויבוא, האם יכול לסמוך על מה שנזכר בזה כאשר הזכירו על כך בשעת השמונה עשרה?

תשובה: כן.

178. שאלה: האם אפשר לסמוך על טבח ירא שמים, שהוא שואל את השאלות ההלכתיות במטבח, כאשר הן קורות?

תשובה: כן.

179. שאלה: אדם שישן ולא בירך ברכת המזון, האם רשאי לברך לאחר שהתעורר?

תשובה: השינה אינה מהווה הפסק, כדמוכח מהמשנה בפסחים. ושיעור ההפסק עצמו אינו תלוי ב72- דקות, אלא בנתעכל המזון שבמעיו וכבר נעשה רעב שוב.

180. שאלה: אדם ששילם בהמחאה והיא חזרה, והבנק מחייב את מקבל ההמחאה בתשלום, האם המשלם צריך להחזיר את התשלום למקבל ההמחאה?

תשובה: כן, והוי כגרמי (הערת התלמיד: ואולי אף יותר חמור מגרמי). ואפילו הדעות שפוטרו גרמי בשוגג, כאן יחייבו, כי היה לו לבדוק את חשבונו ולמשמש בכיסו בכל שעה.

181. שאלה: שמע קול תרנגול בלילה, ולמחר קם ולא שמע קול תרנגול, האם יברך?

תשובה: לא יברך, ואין מברכים אלא על שמיעת תרנגול מעמוד השחר ועד שלוש שעות.

182. שאלה: אם בישול על פלאטה אינו אלא איסור דרבנן, מדוע יש לאסור השהייה והטמנה וכו', ולגזור בזה גזירה לגזירה?

תשובה: לא מצינו שחז"ל חילקו בין אש דאורייתא לדרבנן, בנוגע לגזירות אלו.

183. שאלה: האם יש להחזיק דברים ביד ימין כשרוצה לברך, ולחוש בזה לסברת המרדכי?

תשובה: ראוי לחשוש לסברתו (הערת התלמיד: אף שברמב"ם לא הוזכר להדיא דבר זה).

184. שאלה: האם אורח צריך להדליק נר שבת בחדר שבו הוא ישן או בבית שבו הוא ישן? תשובה: כיון שלא מצינו ברכה זו מפורשת בחז"ל, אלא רק בגאונים, הבו דלא להוסיף עלה, ואין מדליקה אלא בעלת הבית במקום הסעודה (הערת התלמיד: וברור שאין לברך). ואף שמוזכר שמדליקים כדי להבחין בין בגדו לבגדי אשתו, (הערת התלמיד: ומוכח מזה שהדליקו במקום השינה), יש לומר שלא היו להם הרבה חדרים, ובאותו מקום שאכלו, בו גם ישנו.

185. שאלה: ראובן קנה ארון משמעון וסיכם איתו על 680 ש"ח (ועדיין לא שילם את רוב הסכום). וכן סיכמו שהוא יודיע לו אם הוא מעוניין ששמעון יביא מוביל במחיר מסוים (שעליו לא סוכם סופית). לאחר מכן שלח ראובן שליח להודיע לשמעון שהוא מעוניין בהובלה בתנאי שיהיה ב-50 ש"ח. שמעון הסכים, אבל אמר לשולח שיודיע למשלח להכין 700 ש"ח במזומנים עבור הארון. השליח שלא ידע על מחיר הארון שום דבר, הסכים להודיע את זה לראובן. בינתיים המוביל יצא לדרכו על דעת שהוא מקבל 70 ש"ח עבור ההובלה. האם מותר לראובן לשלם רק 50 ש"ח למוביל, תוך ידיעה ברורה שהוא יטול 70 ש"ח לעצמו, ולא ישאיר למוכר אלא רק 660 ש"ח עבור הארון? תשובה: מותר לו.

186. שאלה: כיצד אפשר לאכול אוכל חם בשבת, אם הוא רואה את הפלאטה כאש? תשובה: מותר להשהות עליה, כי אסור להשהות רק על גבי אש עם גחלים. וכן מותר להעמיד על מיחם שעל גבי האש, ואז אפשר גם להחזיר.

187. שאלה: האם מותר להטמין בתוך אוכל הנמצא על האש, שקית ניילון שיש בה אורז? תשובה: מותר, ויש לראות את השקית כדבר אחד עם האוכל, והרי היא בטלה לגביו.

188. שאלה: האם יש צורך להחזיק את הדבר שעליו מברכים ביד ימין? תשובה: כן, בגלל דברי המרדכי, ומדברי הרמב"ם אין סתירה לדבר זה.

189. שאלה: האם ניתן להטיל ציצית על ידי קטן? תשובה: כן.

191. שאלה: האם מותר לקרוא הפטרה בתענית ציבור בברכות? תשובה: אין להתיר, כיון שהיא לא תוקנה בתעניות ציבור.

192. שאלה: כיון שאסור לדור בעיר שיש בה עבודת כוכבים (רמב"ם, פירוש המשנה, מסכת ע"ז פ"א מ"ד), כיצד אפשר לגור בירושלים? תשובה: כאשר העיר היא שלנו, אין הגוים יכולים להבריא אותנו משם על ידי הכנסת עבודת כוכבים לתוכה.

193. שאלה: האם עדיף להתפלל בכולל מנחה גדולה, ובזה לאפשר לאכול ארוחת צהרים, וכן בזה למעט את ביטול התורה שיגרם כתוצאה מהפסקת הסדר באמצע? תשובה: אפשר.

194. שאלה: האם מותר לאכל על אביו להשתתף בטיולים, בהליכה לבריכה, במסיבות וכו'? תשובה: מותר, ואין שום חשש בכל זה. ורק סעודה של שושבינות אסורה. (הערת התלמיד: וסברתי שצריך לומר שגם השתתפות בבתי משתה, דכן נאמר להדיא. אבל הרב טען שאין איסור אפילו בהשתתפות בבית המשתה).

195. שאלה: האם מותר להטיל ציצית בלילה? תשובה: כן.

196. שאלה: האם מוזכר ברמב"ם והרס"ג התייחסות למיתת אליהו או לחנוך? תשובה: לא.

197. שאלה: בעל קורא שהפסיק באמצע קריאה של חול המועד, האם צריך להשלים הקריאה וכיצד? תשובה: אינו צריך, בגלל שהפרשה עצמה היא רק מכוח מנהג. ועכ"פ מותר שקורא אחד יקרא בשני ספרים כל עוד זה לא אותו ענין. אבל כאשר זה ענין אחד – אסור (תוספת התלמיד: משום פגמו של ספר ראשון).

198. שאלה: האם מותר להתפלל מנחה ומעריב בזה אחר זה? תשובה: מותר, ואין בזה משום תרתי דסתרי (לדעת הרמב"ם, ותוספות חולק). ועכ"פ יקרא קריאת שמע בלי ברכות כשיגיע זמנה.

199. שאלה: אדם שחנותו סמוכה לחנות של מגדל חזירים. האם הוא רשאי למכור לשכנו את חנותו (ועל ידי זה ירחיב הלה את חנות החזירים)?
תשובה: מותר, דאין כאן אלא רק נוחיות בעלמא ולא יהיו בגלל זה יותר מכירות.
200. שאלה: האם מותר להסתמך על מכירת חמץ שנעשה במפעלים, לענין זה שיהיה מותר לקנות מהם מיד לאחר הפסח?
תשובה: כן, דאע"פ שיש לפקפק טובא במכירה, מכל מקום אין זה יוצא מידי ספק שאולי המכירה אכן נעשתה כדת, והוי ספק איסור דרבנן ולקולא.
201. שאלה: אדם שבישל חמץ גמור שעבר עליו הפסח, האם צריך להגעיל את הכלי?
תשובה: כן.
202. שאלה: האם מותר לכבות את הברז הראשי של הגז ביו"ט?
תשובה: לא, כי עצם הפסקת הזרימה של הגז היא הכיבוי.
203. שאלה: האם מותר לשטוף בשבת כיור שיש בו נמלים והם עלולים למות?
תשובה: אפשר לסמוך על כך שאין זה פסיק רישיה והוא אינו מתכוון לכך.
204. שאלה: האם אפשר לסמוך על כך שמראה אדום שאינו נמס ברוק הוא אינו דם?
תשובה: לא.
205. שאלה: האם ניתן לסמוך על כך שמראה אדמומי שנמצא על נייר או בד לבן קטנטן שהיה על עד הוא אינו מראה של דם?
תשובה: כן.
206. שאלה: האם יש להמנע מלברך "מזל טוב" או "שיהיה בשעה טובה"?
תשובה: כן, אבל המון העם לא מתכוון למזל ממש, ולכן אין למחות בו.
207. שאלה: מה פירוש המלה "ברוך" בברכות?
תשובה: הכוונה לשבח ולא לתפילה להורדת שפע וכדומה.
208. שאלה: האם מותר לחתוך דבר חריף שנכבש בכלי בשרי על דבר פרווה?
תשובה: אין שום איסור בדבר חריף כל עוד הוא לא נחתך בסכין בשרית שיש בה שמנונית בעין (תוספת התלמיד: ולכן נקט הרמב"ם בשר "צלי", שדרכו שיש בו שמנונית כמבואר בעירובין). וגם אין שום איסור בכבוש (תוספת התלמיד: כי מה שהגמרא אמרה "דאי תרו לה כולי יומא" הכוונה שאפילו שרייה של יום שלם אין בה שום איסור בניגוד לבישול שאוסר באופן מידני).
209. שאלה: כיצד יש לבצע את הכריעות בשמונה עשרה?
תשובה: לכיפוף הברכים אין מקור. והנה מעיקר הדין צריך לנהוג ממש כמנהג הישמעאלים. אבל לא נהגו כך, ואין זה מנהג העוקר הלכה, כיון שאין זה דין גמור מדרבנן. (תוספת התלמיד: יש להביא לזה סמך מסוים, מתשובת הרמב"ם ביחס לפרטים אחרים ברשימה שם, שהם לא לעיכובא).
210. שאלה: כיצד יש לנהוג ביום העצמאות ויום ירושלים?
תשובה: אין לומר הלל בברכה. וכל הרוצה רשאי לומר הלל בלי ברכה. ועדיף יותר שיאמר תפילה אחרת או נוסח אחר. ולגבי תחנון, מנהגו שלא לאומרו.
211. שאלה: השוכח לספור יום אחד, האם רשאי להמשיך ולספור בברכה?
תשובה: הרמב"ם כותב בתשובה להדיא שסופר בברכה.
212. שאלה: האם ניתן לעקור רגליו בחזרת הש"ץ, לאחר שגמרו את הקדושה, או שיש לעמוד עד סוף הברכה השלישית?
תשובה: צריך לעמוד ולא לעקור רגליו בכל השמונה עשרה.
213. שאלה: מה גודל השיעור שעליו יש איסור גילוח בתער?
תשובה: החתם סופר הסביר בדעת הנו"ב שהשיעור הוא בכדי לכוף ראשן לעיקרן. אבל ודאי שיש איסור (הערת התלמיד: מדרבנן) גם בכל שהוא.
214. שאלה: האם מותר לכוון שיעור מעורר בשבת?
תשובה: מותר (הערת התלמיד: אם הוא לא מוקצה).
215. שאלה: האם מותר לפתוח פלאסטר מעטיפתו בשבת?
תשובה: מותר (הערת התלמיד: צ"ע, דההיתר הוא לכאורה דוקא באוכל נפש, והרב קאפח טען שהוא בכל צורך שהוא).

216. שאלה: האם מותר לחתוך צפרנים שפרשו רובן והן מטרידות אותו?
תשובה: מותר. (הערת התלמיד: ואין צורך שיצטער צער ממש).
217. שאלה: האם מותר להפסיק בין הברכה לנטילה למילוי המים בכלי?
תשובה: מותר.
218. שאלה: האם אפשר להפריד בין המיטות כשאשתו נידה, רק על ידי הפרדת המזרונים?
תשובה: מותר, וניתן גם לעשות זאת על ידי הפסק (הערת התלמיד: ואין צורך להפריד ממש את המיטות).
219. שאלה: האם מותר להשתמש באבקת חלב מחו"ל?
תשובה: אסור, ועכ"פ צריך לברר אם היתה השגחה של ישראל על החליבה.
220. שאלה: האם מותר לברך אל מול טיטול שיש בו צואה אבל הוא לא מסריח והצואה מכוסה?
תשובה: אסור, דהוי כביהכ"ס קבוע, כיון שהצואה תשאר שם תמיד.
221. שאלה: האם מותר להצהיר על אברך שהוא תלמיד בכולל (לענין הסדר עם הצבא), כאשר הוא לומד בכולל אחר, ובינתיים הכולל האחר עוד לא השיג הכרה רשמית?
תשובה: כן, כיון שהצבא לא מפסיד מזה שום דבר, והענין הוא רק הסדרי בלבד.
222. שאלה: האם מותר להדביק ארבעה חוטים זה לזה בשעה שעושים את הציצית, כדי לדעת איך לקשור, או שיש בזה תעשה ולא מן העשוי?
תשובה: מותר.
223. שאלה: האם יש הבדל בין קם משנתו לפני חצות ובין קם משנתו לאחר חצות, לענין ברכות השחר?
תשובה: אין שום הבדל.
224. שאלה: האם מותר לנשים להתרחץ בים שיש בו מציל גבר?
תשובה: כן, כי המציל רגיל בכך. (הערת התלמיד: הדבר תמוה עד מאד. והקשיתי לו מהמציאות שהוא נהנה מזה, ולא קיבלתי תשובה שהניחה את דעתי. ואיני יודע אם הוא יודע בדיוק מה קורה היום בחופים).
225. שאלה: ביצה שהטבילו בה בשר, ולאחר מכן טגנו אותה בכלי חלבי שאינו בן יומו, האם הכלי נאסר?
תשובה: אינו נאסר, ואין צריך הגעלה.
226. שאלה: מורה שהודיע לתלמידיו שלא יחזיר להם את עבודותיהם, וכבר הפסיקו ללמוד אצלו, האם רשאי לגנוז את עבודותיהם, ואם גנז האם מחויב לפצות את התלמיד שדורש אותם לאחר זמן?
תשובה: אסור למורה לגנוז, ומוטל עליו להחזיר. ומכל מקום בדיעבד אינו חייב לפצות את התלמיד.
227. שאלה: האם צריך להקפיד על ידים יבשות לפני נטילת ידים?
תשובה: אין צורך בכך.
228. שאלה: האם מותר לאשה ללכת בלי גרביים המכסות את הברכים, במקום שלא נהגו ללכת בגרביים וגם יש לה צער בכך?
תשובה: אפשר להקל, אבל אין זה היתר מרווח אלא כבשר תמותות שהותר בדוחק.
229. שאלה: האם אפשר לטהר מראה חום?
תשובה: קשה להגדיר את הדבר בעל פה. בעקרון יש לטהר רק אם זה מראה בהיר (הערת התלמיד: המדובר על בדיקה). מראה הדומה לקפה הוא טמא, כיון שהוא מראה אדום עמוק. בנידון זה אין הבדל בין הפסק טהרה לשאר בדיקות.
230. שאלה: סדינים המשמשים כדפנות של סוכה הקשורים מלמטה ומלמעלה, האם ניתן להכשירם?
תשובה: אם הם נעים בשיעור של טפח, מותר. ובדיעבד אפשר להקל עד שלושה טפחים.
231. שאלה: האם לאדם מותר להכות קטן שמזיק את רכושו, כאשר הוריו לא משתלטים עליו?
תשובה: כן.
232. שאלה: מה דין מראה אדמומי על גוף צהוב שנראה כמנותק מהמראה עצמו?
תשובה: מראה אדמומי מצד עצמו, כאשר הוא מנותק מגוף הבד הוא אינו מטמא, דאין לתלות שזה דם. בנידון זה, אם מסתבר למורה ההוראה שהגוף הצהוב הוא אינו מאותו מקום, אלא שהוא לכלוך, יש לטהר. ואם נראה לו שזה מגוף האשה, אין להקל (הערת התלמיד: את זה ש"אין להקל" לא שמעתי באופן ברור).
233. שאלה: אם יש ספק על מראה אדמומי אם הוא חוט או נימא או שיערה מה הדין?
תשובה: בעקרון כנ"ל, אם זה מנותק מגוף הבד יש לתלות שאין זה דם וניתן להקל.
234. שאלה: אשה שהפסיקה בטהרה וגם בדקה למחרת ונמצא נקי, והמשיכה ללכת עם בגדים צבעוניים, וראתה לאחר מכן דימום, כיצד ניתן לטהרה, הרי הסברה נותנת שהיא טמאה?

- תשובה: אעפ"כ היא טהורה, כיון שכבר פסקה בטהרה ולא הרגישה לאחר מכן.
235. שאלה: האם שייך לברך ברכת הגומל על תינוק שיש לו, שהיה חולה מסוכן ויצא מכלל סכנה?
תשובה: אין לברך.
236. שאלה: האם צריך לברך לאחר נסיעה בכבישים ביש"ע שהם בחזקת סכנה?
תשובה: לא, כיון שאין זה מדבריות, ותיקנו דוקא לאותם ארבעה בלבד. ואע"פ שהרמב"ם לא הזכיר מדבר, מכל מקום הוא אמר כשיגיעו לשוב, ומשמע שכאשר יש ישובים אלא שהם עוינים אין זה בגדר החיוב.
237. שאלה: מה דעתו ביחס ל"היתר המכירה" בשביעית?
תשובה: היא אינה מועילה כלל, לדעת הרמב"ם, כי אין לגוי קנין להפקיע מידי קדושה. ולכן גם אין הבדל ביחס לפירות בין של גוי או של ישראל, דגם פירות גויים לא יצאו מידי קדושתם. וההבדל הוא רק לגבי ירקות, דעל הגוי לא גזרו גזירת ספיחין. וגם אין מושג כזה של "אוצר בית דין", דהרמב"ם הכיר את התוספתא ופירש אותה בענין אחר. אבל יש להתיר את כל הפירות והירקות, כיון שהאיסור הוא רק מדרבנן, ויש להסתפק לגבי כל ירק ופרי אם הוא בא מדרום לאשקלון או מצפון לעכו, ואז הוא לא נאסר. וכיון שיש לנו ספק, הרי זה ספק דרבנן ולקולא. ואין הוא רוצה לפרסם את הדבר, בגלל שאינו רוצה לצאת כנגד הרב קוק והרב מקוטנא וכו'.
238. שאלה: האם מותר להתגלח במכונת גילוח?
תשובה: אסור מדרבנן, דהוי מספריים כעין תער. ופשט דברי הרמב"ם מורה שזה אסור, ורק הכס"מ היטה דברי הרמב"ם ואמר שזה מותר. ובתשובה הרמב"ם כותב להדיא שזה אסור.
239. שאלה: האם בדיקה של היום השביעי בשבעה נקיים צריכה להיות דוקא אחה"צ או שניתן לעשותה אפילו בבוקר?
תשובה: לכתחילה הבדיקה צריכה להיות דוקא אחה"צ, ואין צורך לעשותה ממש סמוך לבין השמשות. ומכל מקום בשעת הדחק וכדומה ניתן לעשותה אפילו בבוקר.
240. שאלה: האם מותר לאכול גרעינים וכדומה, כאשר ידוע שיש במקצת מהם תולעים, מבלי לבדוק לפני אכילת כל אחד ואחד?
תשובה: יש צורך לחשוש לכך רק כאשר הסיכוי למצוא אותם שם הוא שלושה מתוך שישים. אבל בפחות מכך אין לחשוש, דיש מקום להסתפק אולי הם מותרות לכתחילה, ומשום שהתלעו בתלוש ולא במחובר.
241. שאלה: האם מותר בשבת ליטול תרופה שצריכה רציפות?
תשובה: מותר ליטלה בשינוי.
242. שאלה: האם חייב לשלם תשלומי קנס כשחייבו אותו אבל לא באים לתבוע אותו?
תשובה: חייבים.
243. שאלה: האם מותר לומר את שם ה' בשירה ובפסוקים בלתי שלמים?
תשובה: מותר, ואסור רק כשאומרם כחלק מברכה שאינה צריכה.
244. שאלה: האם יכול לצאת ידי חובת צדקה במתן ספרי יסודיים לחבירו, כשיודע שחבירו לא יקנה ספרים כאלה לביתו?
תשובה: כן.
245. שאלה: האם ציבור כגון אנשי כולל, יכולים לגזור תענית ציבור על עצמם, ולקרוא ויחל וכו'?
תשובה: כן.
246. שאלה: האם חלה שנאפתה בתנור יחד עם שאר הבצק, אוסרת את התבנית או את התנור?
תשובה: אינה אוסרת, כיון שהיא עצמה אינה נבלעת בתבנית, והשמן אינו מהווה חלק ממנה בעצמה.
247. שאלה: אדם שקיבל ספר בהשאלה, האם רשאי לתת גם לאשתו לקוראו?
תשובה: רשאי, דאדעתא דהכי נתנו לו אותו.
248. שאלה: מראה שאינו נראה אדום מעל פניו, אבל יש בו השתקפות מראה אדמומית בגוון כללי עמוק, האם ניתן לטהרו?
תשובה: טהור, ואין מתחשבים בכך.
249. שאלה: האם מותר להשתמש במדיח כלים חלבי ואחר כך בשרי, מבלי להחליף את הרשתות?
תשובה: כן, כיון שהחומר פוגם את הבשר או החלב. והרב עובדיה יוסף התיר אפילו שימוש בו זמני, אבל לא נראים דבריו.
250. שאלה: מראה אדום שבגירוד קל של הבד הוא נושר ואינו משאיר שום רושם, האם ניתן לטהרו?

תשובה: כן.

251. שאלה: האם צריך לקבוע מזוזה ברחבה של בית הכנסת, שעושים בה שמחות וכדומה?
תשובה: אין צורך, כיון שהיא טפלה לבית הכנסת, ובית הכנסת פטור ממזוזה.

252. שאלה: מה הסמך על כך שיש להסתפק (הערת המעתיק: לענין מעשרות ושביעית) על הפירות אולי הם באו ממקום שלא נתקדש בקדושת עולי בבל, הרי כתוב על הארגזים מהיכן הם באו?

תשובה: אין לסמוך על מה שכתוב על הארגזים, כיון שידוע שמחליפים ומרמים מכל מיני סיבות.

253. שאלה: לכאורה הרי אין אנו יודעים מה הגבול המדויק של עולי בבל?

תשובה: עכ"פ מידי ספק לא יצאנו.

254. שאלה: האם ניתן להתיר לאדם שמרכזו אבידות, והוא מפורסם בכך, ליטול את האבידה לעצמו, אם לא באים לאחר כשלושה חודשים לבקשם ממנו?

תשובה: כן.

255. שאלה: האם ניתן להתיר דם שמסופקים במראהו, אם המראה עבר בדיקה של סממנים מיוחדים שמוכיחים את זה?

תשובה: כיון שסממנים אלו לא נידונו בפוסקים, קשה לסמוך עליהם.

256. שאלה: אדם שנמצא באמצע ברכות שמע ישראל, והציבור התחיל שמונה עשרה, האם צריך להמתין עד קדושה?

תשובה: העוסק במצות ברכות ק"ש פטור מן המצוה, ואין מעבירין על המצוות, ולא ימתין באמצע הברכה, אלא יתפלל כדרכו. והוא הדין למי שמצוי באמצע שמונה עשרה, שלא צריך להזדרז לשמוע קדושה. והוא הדין למי שעומד לאחר לתפילת מנחה, שיתחיל אשרי לפני שנכנס לבית הכנסת, ויוכל להמשיך כדרכו.

257. שאלה: האם צריך מינוי מיוחד למשלוח מנות, או מספיק שידוע שהדבר נוח למשלח?

תשובה: מספיק שידוע שהדבר נוח למשלח, והוא הדין בכל שליחות, וכמבואר בדין כלך אצל יפות.

258. שאלה: האם כלי בולע מגבו?

תשובה: כן, ולכן אסור להניח כלי בשרי על גבי כלי פרוה או חלבי הפוך.

259. שאלה: האם מותר להניח על גבי פלאטה כלי בשרי, ואחר כך כלי חלבי?

תשובה: כן, כי הבליעה נשרפת על גבי הפלאטה עצמה.

260. שאלה: האם מותר לאכול עם בשר תבשיל פרוה שהתבשל בכלי חלבי בן יומו?

תשובה: כן, דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא.

261. שאלה: האם מותר ליטול תרופה בשבת בשינוי?

תשובה: כן.

262. שאלה: האם מותר לבצע הפלה כשהעובר כבר עבר את הארבעים יום, אבל ברור שיהיה בו פגם (הנידון היה על עובר שמלאו לו 12 שבועות, אבל גודלו היה כשל 6 שבועות).

תשובה: מותר, עד השלב שבו ניתן כבר להחיותו (הערת התלמיד: כדעת ה"ציץ אליעזר" ולא כדעת ה"אגרות משה").

263. שאלה: האם בנידון הנ"ל, יש להתחשב בכך שהעובר נראה כבן 6 שבועות, ואז הוא כמיא בעלמא, או שיש להתחשב בימי העיבור בפועל?

תשובה: בנידון זה אין מתחשבים במה שרואים בבדיקות, אלא במה שקבעו חכמים.

264. שאלה: האם מותר להוסיף מזמורים מתהלים, בין ברוך שאמר לישתבח?

תשובה: אפשר.

265. שאלה: אשה ששכחה לבדוק בשקיעה, האם יכולה לבדוק עד צאת הכוכבים?

תשובה: רשאית, דהעיקר הוא שיהיו לה שבעה נקיים, ומספיק להחשיבם מצאת הכוכבים.

266. שאלה: אדם שישן שינה קצרה, ולאחר מכן הוא מתעורר, ושוב הולך לישון את שינתו העיקרית, האם צריך לברך ברכות התורה כשניעור בפעם הראשונה?

תשובה: אינו מברך אלא לאחר שניעור משינתו העיקרית.

267. שאלה: מה דין מצה עשירה בערב פסח?

תשובה: נראה שאסור, דחז"ל לא חילקו. ובערב פסח שחל להיות בשבת אין צורך לעשות סעודה שלישית כלל. דנראה מהמשנה והגמרא שיש צורך להניח שתי סעודות ודיו.

268. שאלה: האם הרמב"ם עשוי לפסוק כמכילתא בניגוד לגמרא?

- תשובה: כן (הערת התלמיד: ובפרט אם יש קשיים בסוגיה הנפתרים לפי המכילתא).
269. שאלה: מה דין פורים דמוקפין שחל להיות בשבת?
- תשובה: כל דיני פורים נוהגים בשבת, חוץ ממקרא מגילה שמקדימים אותה ליום שישי.
270. שאלה: האם ברכת האילנות צריכה להיות דוקא על אילן שכבר עליו ערלה, או עכ"פ על עץ ממש, או אפילו על שתיל בעלמא?
- תשובה: אפילו על שתיל, ובלבד שאכן הוא מיניץ (לשון הנצה).
271. שאלה: האם בבסיס לדבר האסור אמרינן שיהיה מותר לטלטלו אם יש עליו גם היתר?
- תשובה: אין היתר לטלטל בסיס לדבר האסור, אם יש עליו דבר אסור, ולא איכפת לן שיש עליו גם דבר היתר.
272. שאלה: האם יש לאסור לטלטל מים שהיו רותחים בין השמשות, והיה צורך במים קרים לצננם (שזה אסור בשבת מצד מבשל)?
- תשובה: אין איסור כזה.
273. שאלה: האם הדין שמי שמבשל בזדון שאסור לו עולמית ומותר לאחרים במוצש"ק מיד, אמור גם במי שמבשל את הדבר עבור חברו, או שבכח"ג אמרינן שחבירו נאסר בזה גם כן?
- תשובה: במקרה כזה גם חבירו נאסר בזה עולמית (הערת התלמיד: ודלא כהמג"א והט"ז וכו').
274. שאלה: אברך שמשמש מעין רב בישוב, ורואה שמקצת מבני הישוב מזלזלים בו ופוגעים ביכולתו להשפיע, האם מוטל עליו (או האם כדאי לו) להמשיך ולהיות רבם, או שמותר לו לעזוב את הישוב ולעבור למקום אחר?
- תשובה: אם הוא רואה שהם יכולים להפריע לו בהשפעה על הישוב, רשאי לעזוב למקום אחר: ואם הם אינם שומעים לו אבל גם אינם מזיקים ומפריעים להשפיע על אחרים – ישאר.
275. שאלה: האם ניתן לסמוך על כך שירק כמו חסה שעבר בדיקה הוא יצא מידי חזקת מתולע, וניתן לסמוך לאוכלו במקומות ציבוריים למיניהם?
- תשובה: כן. (תוספת התלמיד: והסכים עמי שמותר בודאי לסמוך על סלטים למיניהם שמעורב בהם מעט מהירקות החתוכים הללו, שלאחר חיתוכם אין כבר חזקת בריה, ויש ביטול ברוב).
276. שאלה: האם אפשר לסמוך על השגחות של רבניות שונות, כשלא ידוע מה טיב ההשגחה ברבנות זו?
- תשובה: ניתן. ואולם אם יודעים שרבנות מסוימת אינה מקפידה על מה שצריך להקפיד, אין לסמוך על כשרותה.
277. שאלה: האם מותר לאבל ללמוד תורה בחול המועד?
- תשובה: כן, ושום דין אבלות אינו נוהג ברגל.
278. שאלה: האם יש איסור תחומין בחוה"מ?
- תשובה: אין איסור.
279. שאלה: האם יש איסור בהדבקת טיטולים לתינוק בשבת?
- תשובה: אין איסור (הערת התלמיד: לא מצד תופר ולא מצד מכה בפטיש).
280. שאלה: האם אפשר לסמוך על השחיטות בבתי המטבחים?
- תשובה: יש לסמוך רק על חלק ולא על שחיטה רגילה, ולגבי עוף ירושלים חלק ידוע לו שזה בסדר, אבל לגבי משחטות אחרות הוא ידוע שיש הרבה מאד בעיות.
281. שאלה: האם מותר להגדיל או להקטין את השלהבת של הגז ביום טוב?
- תשובה: מותר.
282. שאלה: האם מותר ליטול הלואה מהבנק בריבית?
- תשובה: מותר בגלל צירוף כמה גורמים: אין המלוה באה ישירות מהמלוה ללוה, (ועוד) המלוה דינו כגוי (הערת התלמיד: ספק אם כוונתו שמדובר בחילוני המחלל שבת בפרהסיא, או כי חברה בערבון מוגבל נחשבת כגוף עצמאי, ואין דינה כיהודי לגבי דין רבית) שמותר להלוות לו בריבית.
283. שאלה: האם אפשר להתיר להתרחץ בחמין כשאינו רוחץ כל גופו אלא רק רוב גופו?
- תשובה: אסור, דההיתר היה רק על רחיצת פניו ידיו ורגליו.
284. שאלה: האם אפשר להקל לסמוך על קינוח שאשה עשתה בניר, כשלא היתה לה כוונה לבדוק את הנייר אלא רק כבדיקה שגרתית לדעת שהדם פסק?
- תשובה: כן (תוספת התלמיד: ואפילו להפסק טהרה).

285. שאלה: האם מותר לרחוץ כל גופו בשבת בחמין שהוחמו בדוד שמש?
תשובה: כן, כיון שהם חמי חמה.
286. שאלה: האם מותר לעקור צמחים קוצניים מדשא בשביעית, כאשר המטרה היא רק לאפשר ללכת יחפים (ולא להשבחת הדשא)?
תשובה: מותר.
287. שאלה: האם מותר לטלטל שעון ברשות הרבים?
תשובה: כיון שדרך מלבוש מותר.
288. שאלה: האם צריך להטביל פותחן שנקנה מגוי?
תשובה: לא, כי זה תשמיש של תשמיש ולא תשמיש הסעודה עצמה.
289. שאלה: האם צריך לברך הגומל על טיסה מעל ים?
תשובה: יתכן שכן, ויברך בלא שם ומלכות.
290. שאלה: האם מותר לכבות את ברז הגז המרוחק מהכירה ביום טוב?
תשובה: אסור.
291. שאלה: האם יש לחשוש לצינור המחבר מקוואות שהמים המצויים בו הם זוחלים?
תשובה: לא.
292. שאלה: האם מותר להשתמש בציצית שיש בה קרעים גדולים ביותר, באופן שרק בגד מועט מחבר את החלק העילי של הציצית עם חלקו התחתון?
תשובה: מותר.
293. שאלה: האם יש בעיה לטלטל אגרטל עם פרחים במים (כשהם נתונים בספוג)?
תשובה: אין בעיית טלטול.
294. שאלה: האם מותר לבשל על אש, כשסיר חלבי נוגע בסיר בשרי?
תשובה: אסור לדעת הרמב"ם, אף שפוסקים אחרים לא חוששים לכך.
295. שאלה: האם אדם צריך להמנע מלפתוח חנות, כשיש כבר חנות אחרת באותו מקום? האם צריך לחשוש לכך כאשר השני יאבד את פרנסתו לגמרי?
תשובה: אין צריך לחשוש לכך, כיון שהדבר היחיד הקובע הוא מנהג המדינה והעיריה.
297. שאלה: האם יש סרך איסור אם כותבים ה' ונוהגים בו מנהג בזיון?
תשובה: אין בדבר שום סרך איסור.
298. שאלה: האם מותר לפרוס טלית בשמחת תורה מעל ראשי חתני התורה?
תשובה: מותר, אם לא מתכוונים לצל.
299. שאלה: מתי צריך לברך את ברכת "להכניסו בבריתו"?
תשובה: בין החיתוך לפריעה.
300. שאלה: האם מותר להפעיל שעון מעורר הבנוי על בטריות? האם מותר לכוון את הצלצול? האם מותר להפסיק את הצלצול?
תשובה: הכל מותר (הערת התלמיד: כיון שהוא לא מפסיק את פעולת הבטריה).
301. שאלה: אם המוהל סייע לחיתוך, האם פסל את מילה?
תשובה: לא, דמסייע אין בו ממש. ואפילו אם שנים היו עושים לא היה פוסל.
302. שאלה: האם מותר לאשה לקשור את חצוצרתה, אם כבר הולידה בנים ובנות?
תשובה: אין איסור בזה, אם לא נעשה לצמיתות. אבל לא תעשה כן לצמיתות, בגלל שעובר (הערת המעתיק: הבעל) על "לערב על תנח ידיך" (יבמות סב ע"ב).

תוספת הערות דלהלן
ליקטתי מתוך כרכים הראשונים של פירוש הגר"י קאפח
למשנה תורה לרמב"ם

301. כל מקום שכתוב ברמב"ם אודות "עכו"ם" הכוונה לכל גוי, אפילו אינו עובד ע"ז. כל שכן אלו בימינו שהם בחזקת רודף. ולא יצא מכלל "גויים" אלא גר תושב – הל' שבת פרק ב הערה כט
302. "ברוך חי העולמים" יש לומר בניקוד פתח – הל' יסודי התורה, פרק ב הערה ל
303. ידיעתם של חז"ל באסטרונומיה, כך קבלו מחכמי אוה"ע – הל' יסודי התורה, פרק ג הערה א (וכן לענין עוד חכמות, מורה נבוכים ח"ג סוף פרק יד)
304. על הגלגלים וכוכבים אם הם בעלי נפש, יש לומר שרמב"ם אח"כ חזר בו מדעה זו – הל' יסודי התורה, פרק ג, הערה כא
305. דין קימה לפני זקן, אין הכוונה בן ע' או בן פ' אלא "המופלג בזיקנה" והוא בן צ' שנה. ומה שנוהגים להדר בחצי קימה אינו אפילו מדרבנן אלא מנהג בעלמא – הל' תלמוד תורה פרק ששי, הערות כ, כב
306. לפעמים רמב"ם מביא פסוק סיוע להלכה מסויימת מן דיעה שנדחת בגמרא, כי מביא אותו רק בדרך אסמכתא – הל' תלמוד תורה פרק ששי, הערה כג
307. איסור "לא תתגודדו" אגודות אגודות נאמר רק לגבי מנהגים, ולא לגבי הוראת איסור והיתר, שבזאת על כל עדה לא לשנות ממה שמקובל בידה – הל' ע"ז פרק י"ב הערה לד
308. לדעת רמב"ם אין שום שינוי ותיקון נעשה לנשמת המת אחרי מיתתו, ואפילו ע"י גיהנם או יסור אחר – הל' תשובה, פרק א הערה כד (וכן כתב רס"ג ב"אמונות ודעות", מאמר ט הערות ז-ח. אמר המעתיק יש לי ראייה מדברי ר' יוחנן בן זכאי "ואם כועס עלי, כעסו כעס עולם" (ברכות כה ע"ב). ועוד אמרו "אין כפרה למתים" (זבחים ט ע"ב). ובזה נמצא הערה נגד העורכים "תיקון למת" ע"י לימוד מסויים בעבורו אחרי מותו, או חלוקת פירות לשם אמירת ברכות הנהנין עכ"ל המעתיק.
309. יש להתייחס בזהירות למסקנותיו של "ספר העיקרים" – הל' תשובה פרק ג סוף הערה לד
310. אין לשנות נוסח "יוצר" ביום שבת מהנוסח שנאמר בחול – הל' קריאת שמע, פרק א הערה יח (ומה שנדפס בסידור תפלה "שיח ירושלים" (שנת תשנ"ט) שהגר"י קאפח ערך, הרי כתב בהקדמתו שנאלץ להשאיר בתוך הנוסח פרקים מסויימים שנהגו כמה מאות שנה בקהילות תימן, למרות שאין כן דעת רמב"ם).
311. עמידה בעת אמירת "קדושה קדוש קדוש" של יוצר, אינה מן הראוי – הל' קריאת שמע, פרק א הערה יח
312. אפילו דברים שיש בהם צד איסור, אמרו "אל ישנה אדם מן המנהג" – (שם)
313. כל מקום שכתב הרמב"ם "עד שקיעת חמה", פירושו עד צאת הכוכבים. אבל הסתרת גוף החמה מעין רואים, עדיין יום הוא – הל' קריאת שמע, פרק א הערה כו; ובהלכות תפלה פרק ג הערה ט וכן חזר על כך בהל' שבת פרק חמישי הערה יד
314. אין איסור ללכת ד' אמות בגילוי הראש. ורק בתפילה אסור להוציא מפיו אזכרת שם ה' בגילוי הראש. אבל כל דבר שנתקבל על הרבים כזלזול ואפקרותא ודאי שאסור לעשות בבית הכנסת – הל' תפלה פרק חמישי, הערה טו
315. אין לעשות בפרוכת של ארון הקודש בבית הכנסת שום ציורים (עיי"ש פרטים) – הל' תפלה, פרק חמישי, הערה כ
316. אין פוסקים הלכה ע"פ מעשה שהיה, אלא אם כן נאמר בגמרא "אמר ר' פלוני" – הל' תפלה פרק חמישי, הערה לה
317. אין לומר "הלל" ביום עצמאות או שום חג שלא קבעוהו חז"ל כדי שלא יהא "מחלל ומגדף" (שבת קיח ע"ב), אלא יש לחבר לשם כך מגילה מיוחדת – הל' תפלה פרק שביעי, הערה לג. ושוב חזר על כך: "ואין אנו יודעים טעמי חז"ל בחומר זה". – הל' מגילה וחנוכה פרק ג סוף הערה כ

318. מותר לו לאדם לברך ברכת הנהנין ולכוון רק על פרי מסוים, ומיד לברך שוב אותה הברכה על מין פרי אחר המונה לפניו (כדי לקיים ק' ברכות, ואין בזה משום ברכה לבטלה. ודלא כמג"א) – הל' תפילה פרק ז, הערה מט

319. נגד חזרת הש"ץ לחצאין, שמברך בקול רק עד סוף ברכת קדושה – הל' תפילה פרק ט הערה ח

320. העונים לקדיש, אינם חייבים לעמוד – הל' תפילה פרק ט הערה לז

הרמב"ם לא הזכיר שיש לשומע איזה ברכה לעמוד בעת שישמע אזכרת שם ה' – הל' ע"ז פרק ב הערה לד

321. לא בטלה תקנת חכמים אפילו כאשר בטל הטעם שמשום כך תקנו – הל' תפילה, פרק ט הערה נ'

322. לא נהגו לענות "ברוך הוא וברוך שמו" – הל' תפילה, פרק ט הערה יז

323. הרמב"ם כתב תשובה (מהד' בלאו, סי' רצד) שאם קראו בציבור בספר תורה שהוא פסול, בדיעבד

יצאו ידי קריאה – הל' תפילין פרק עשירי, הערה א (ואמנם למעשה הגר"י קאפח כתב בעמ' תיז הערה א שאין לשנות מהנפסק ב"משנה תורה").

324. אין להביא מת (כדי להספידו) אפילו לחצר של בית הכנסת, כל שכן לבית הכנסת עצמו – הל' תפילה פרק יא סוף הערה כא

325. ברכת מעין ג' על מיני מזונות היא מדאורייתא, ועל שאר ז' מינים היא מדרבנן – הל' ברכות פרק א הערה ג

326. אין איסור לדבר בין נטילת מים אחרונים לברכת המזון. אבל אחרי שמזגו את הכוס, אסור. ואחרי

נטילת ידים בתחילת הסעודה אין איסור לדבר, רק אסור לאכול ולשתות – הל' ברכות, פרק ששי הערה סד
327. לענין לבישת תפילין כל היום, והחשש מפני היסח הדעת מהם, הביא הגר"י קאפח דברי ספר "בן ידיד" (ר' ידידיה שמואל טריקה) ומשמע כי מסכים לנהוג כדעתו לקולא: "דבמתעסק ועושה מלאכתו שהוא צורך, וברשות עביד דכתיב 'ובחרת בחיים' זו אומנות, או כשיישן עראי לצורך בריאות הגוף, אין לו עונש היסח הדעת. ודוקא ביושב בטל צריך וחייב למשמש בכל שעה וכו'. ובמחשב מחשבות דעלמא הוא חייב למשמש ולא ישכח" – הל' תפילין סוף פרק ד, הערה ס'

328. לפי רמב"ם אין איסור בסחיטת שערות בשבת – הל' שבת פרק ב הערה כח

329. על הריגת כנים בשבת, כיון שלא נודע במציאות שהיצורים אינם נוצרים מכנים הקודמים, אסור להרוג אותם בשבת – הל' שבת פרק יא, הערה ד (ע"ע הל' שאר אבות הטומאות, פרק ד הלכה ה, ציון י').
והרב נחום אליעזר רבינוביץ, מחבר "יד הפשוטה" לרמב"ם, ביאר כי כיון שנולדו מביצים שאינם נראים בלי עזרת מיקרוסקופ, נחשבו כבאים מן הזיעה. וכך דרכה של תורה. וכך כתב "חכמת אדם" לענין שתיית חומץ.

330. המנהג בתימן לא לברך על הדלקת נר של יום טוב – הל' שבת פרק חמישי סוף הערה ז'

331. לא אמרו "אין הלכה כדברי תלמיד במקום הרב" אלא כשנחלקו במשא ומתן בהלכה פנים אל פנים.

אבל כשנחלקו כשני חולקין דעלמא, הלכה כבתראי – הל' שבת פרק ב תחילת הערה לח

332. פלאטה חשמלית – אין להחזיר לה תבשיל בשבת, בין מבושל או לא מבושל, בין לח בין יבש, ואפילו

לא הניחו ע"ג קרקע. והרי זה כמבשל בשבת – הל' שבת פרק ג הערה יב

333. ועוד לשון הרב: "להחזיר על האש או על הפלאטה של חשמל, אם דבר שלא בשל כל צרכו, הרי זה חייב דבר תורה. ואם דבר שנתבשל היטב, הרי זה אסור מדרבנן. ולפיכך לעולם אסור להחזיר על האש או על הפלאטה דבר שהורם מעליה אפילו הוא עדיין בידו אפילו דעתו להחזיר" – פרק ט הערה יב

334. טלטול מוקצה – אין מוקצה בדבר שמחובר לקרקע – הל' שבת, פרק חמישי, סוף הערה לז (ולכן "הזזת המפסק של חשמל בשעה שאין זרם כדי לגרום כיבוי או הדלקה, מותר" עכ"ל).

335. בשביעית, מדוע זריעה בקרקע נחשבת אב, אבל זמירה ובצירה הם רק תולדות – הל' שבת פרק ז' הערה ד ד"ה ולע"ד לק"מ

336. מותר להכין "סלט" בשבת ואף לחותכו דק דק, וליתן בו שמן וחומץ ואין בכך משום נראה ככובש. אבל ירק שאינו נאכל ואין דרך לבשלו, המרסקו או מחתכו דק דק פטור אבל אסור. ובפירות אין בהם

טחינה כלל כי נאכלים כשהם חיים – הל' שבת פרק ז סוף הערה ז

337. לשון "קשיא" שהזכירו חז"ל, אינו דוחה עצם ההלכה שנאמרה שם – הל' שבת פרק ח הערה ד, עמ' קנד ד"ה כתב הנוב"י

338. בענין סחיטת תפוזים בשבת, לכאורה נראה בדעת הרי"ף שאין בזה איסור. אבל עדיין צ"ע – הל' שבת פרק ח הערה כט. עוד עיין הל' שבת פרק כא הערה לט
339. מותר ללקט אוכל מתוך פסולת, או אוכל מתוך אוכל ולהניח לפניו לאותה סעודה אע"פ שיאכלנו בעוד שעה – הל' שבת פרק ח הערה לו
340. כאשר האוכל והפסולת נבדלים אלא שהם מחוברים חבורן הטבעי, כגון קלח חזרת שהעלים החיצונים רקובים לגמרי ואינם ראויים לאכילה, מותר להוציאם ולזורקם ואין בזה חשש ברירה כלל – הל' שבת פרק ח הערה לו
341. אסור לחמם מים בשבת, וזה אפילו פחות מבישול אלא חימום לבד, כל שהכשרו לרחיצה לאיסטניס כרבן גמליאל, כלומר פושר – הל' שבת פרק ט הערה ג
342. עלה תה – כל שכבר נתבשל, אין בישול אחר בישול, ואין בישול אחר צליה ואפיה. אבל למעשה נראה שאין לערות מכלי ראשון על עלי התה – הל' שבת פרק ט הערה ח (הגר"י קאפח מבאר מדוע מותר לערות עליהם מכלי ראשון, כי העלים קשים, וגם אין כוונה לבשלם אלא להוציא תמציתם וזו יוצאת גם בלי בישול, גם במים קרים. אלא שהחום מאיץ התהליך)
343. "מותר לאדם לרחוץ כל גופו בשבת לדעת רבנו ולסחוט שערו ואין בו שום חשש וכו'". ואף לרחוץ בסבון מותר לדעת רבנו, ואף בחמין שהוחמו בדוד שמש – הל' שבת פרק ט הערה לב (עוד על ההיתר להשתמש בסבון – הל' שבת פרק כא הערה מב)
- וחזר על דבריו אלו להלן לענין רחיצה במים שהוחמו בדוד שמש יש לו דין כלי שני והוא מותר. ובזה הורו בגמרא "קח בכלי שני ותן". והוסיף: "ויש בדבר גם מצוה דבכלל עונג שבת הוא" – הל' שבת פרק כב סוף הערה טז
344. מותר להכניס מים למקפיא אע"פ שנעשה קוביות קרח, כיון שאתה מוציא, ומיד הוא נמס – הל' שבת פרק ט הערה לו
345. לענין הדבקה "טיטולים" כחיתול לתינוק, והפרדת החיבור: "סוג הדבקה בדבק צמיג שאינו מתייבש ומתקשה עד שנעשים שני החלקים לאחדים בידינו, כגון דבק התחבושת 'פלסטר', אינו בגדר תופר כלל. כמו שהמשחיל מטיל ברזל בשתי חתיכות בגד, (הערת המעתיק: כגון סיכת בטחון) אע"פ שמחברן אינו בגדר תופר, לפי שאין דרך תפירה בכך וכו' (והוא הדין) אותם חיתולים חד פעמיים הנקראים 'טיטולים' – הל' שבת פרק ט סוף הערה כא
346. מותר לצחצח שיניים במשחת שיניים ללא כל חשש ממרח. "גם משום הוצאת דם אין לחוש דלאו פסיק רישיה היא" – הל' שבת פרק יא הערה יג
347. על כיבוי שריפות: "נראה דבמציאות של ימינו מותר לכבות לכו"ע גם לדעת רבנו שפסק כר"י, כיון דאיכא הרבה חמרים דליקים העשויים לפשט את הדליקה במהירות גדולה עד שאין סיפק לצאת מן הבתים. ויש קטנים הלנים בעריסותיהם והוריהם אין עמהם, וסכנת נפשות לא רק קרובה לודאי אלא אף ודאי. כל שכן אם נקח בחשבון בלוני הגז העשויים להתפוצץ ולהרוס מבנים על יושביהם בטרם יעירו ויתעוררו על מציאות הסכנה" – הל' שבת פרק יב הערה ח
348. על קביעת רשות הרבים אע"פ שאין שם ששים רבוא. אבל אם אין שני הפתחים מכוונים זה כנגד זה, הוי לה כרשות היחיד כדין חצרות העולם. הוא הדין אם יש כמה פתחים ואינם מכוונים זה כנגד זה – הל' שבת פרק יד הערה ג
349. הלכה כרב באיסורים, אבל אין זאת ההכרעה כאשר ר' יוחנן מסכים לשמואל כנגד רב – הל' שבת פרק י הערה מב
350. על המנהג לרשום (בלי דיו) סימניות בספר תורה כדי לכוון הקורא לקרוא בדייקנות – הל' שבת פרק יא הערה מב
351. קטן, כל שהוא בן דעת להבין שהוא עושה נחת רוח לאביו, יש להפריש אותו מלחלל שבת – הל' שבת פרק יב הערה טו
352. הביטוי "מפי השמועה" כלומר דברים המקובלים איש מפי איש עד משה רבנו – הל' שבת פרק יב הערה יט
353. רמב"ם לא הביא בספרו דברי גמרא אם אינם מצויים – הל' שבת פרק טז תחילת הערה יב (ע"ע הל' שבת פרק יב הערה יד עמ' רנא "השמיט רבנו ההוא דדף מא")

354. עירוב הנעשה כולו בצורת פתחים מכל צדדי המוקף, הוא עירוב מועיל גם לפי רמב"ם, וטועים המחמירים בזה – הל' שבת פרק טז הערה כט
355. חוטי עירוב המונחים מהצד של העמוד, כשר. "ויש לסמוך על חוטי חשמל וטלפון משום צורת הפתח" – הל' שבת פרק טז הערה לה
356. שיעור אמה הוא חמשים ס"מ – הל' שבת פרק יז הערה סב
357. חצי שיעור בהל' שבת איננו אסור מהתורה – הל' שבת פרק יח הערה ב אבל במאכלות אסורות הוא אסור מהתורה, וכן ביום הכפורים (הל' שבת פרק א הערה טו)
358. פירוש חדש במושג "נוער את הטבלה" – הל' שבת פרק יב הערה יד
359. נשיאת אבן תקומה, שהאשה לא תפיל, מדוע חז"ל לא אסרו – הל' שבת פרק יט הערה לג
360. על עבודת גוי בשבת – הל' שבת פרק כ תחילת הערה ל
361. מותר להמליח סלט. מה שאסרו חז"ל הוא דבר שהמלח משנה את ערכו, כגון צנון ומסלק חריפותו. אבל אם להטעימו בלבד, מותר – הל' שבת פרק כב הערה כא
362. מותר לקפל טלית ולהניחה בנרתיק אף שאינו צריך לה באותה שבת. והוא הדין כל קפול של בגד כדי שיהא נוח ומסודר להעבירו ממקום למקום – הל' שבת פרק כב הערה מו
363. מותר ללבוש בשבת ברה"ר כובע עם שוליים רחב טפה, גם בלי לקשור – הל' שבת פרק כב הערה ע
364. מותר לפתוח קופסאות מזון בשבת. וכן מכסה לבקבוק יין ושאר מיני שתיה – הל' שבת פרק כג הערה ג
365. לדעת ה"מגיד משנה" אין בזמננו מי שאפשר לקרוא לו צורבא מרבנן, אבל רמב"ם רשם דין ת"ח בעשרה מקומות – הל' שבת פרק כג הערה ו
366. מותר להקיש בדלת אם איננו דרך שיר – הל' שבת פרק כג סוף הערה י
367. ביקורת חריפה על הרקודים שנוהגים ב"שמחת תורה" ועל משקאות חריפים ועוגות שמביאים אז לבית הכנסת – הל' שבת פרק כג הערה יא
368. שטיפת כלים מלכלוכם, מותרת אפילו כשיש לו אחרים נקיים להשתמש בהם ואין לו הכרח לשטוף. אבל אין לשטוף כדי להכין לחול – הל' שבת פרק כג סוף הערה כ
369. על שיחה בטלה בשבת ועל משחק בקוביא – הל' שבת פרק כג הערה נ'
370. מותר לדרשנים המלמדים תורה לקחת שכר אע"פ שזה עבור שבת. והוא הדין לחזנים – הל' שבת פרק כג הערה סג (וביאר זאת בפרק ו סוף פסקא מו)
371. איזה תרגום של תורה שבע"פ מותר לשים במקום תורפה – הל' שבת פרק כג הערה סח (לפי ר' יהושע הנגיד: כתבי קודש נקראו כך רק כשהם בכתב אשורי ובלשון הקודש)
372. ללמד התינוקות חכמה או כתב או מלאכה, ההתעסקות בכל אלו היא מצוה – הל' שבת פרק כד הערה ב
373. לדעת רמב"ם, הרהור לאו כדיבור דמי – הל' שבת פרק כד הערה ג
374. אסור לומר פיוטים בשבת שיש בהם בקשות ותפילות – הל' שבת פרק כד הערה טו. ועוד עיין הל' שבת פרק ל הערה כז
375. מוקצה, אין לטלטל כלי (אפילו של היתר) כשאין לו שום צורך לטלטלו – הל' שבת פרק כה הערה ג
376. בגמר אכילתו, מותר לנקות שולחן אכילה מהפסולת שעליו, שלא יהא מושבו כרפת בקר – הל' שבת פרק כה הערה ג
377. טעם מדוע אומרים קידוש בליל שבת "כי ההשקפות, אם לא יהיו להם מעשים לבססם ולפרסמם בהמון, לא יתקיימו" – הל' שבת פרק כט הערה א
378. קידוש, לפי רס"ג חייב כל אחד מהנוכחים היוצאים ידי חובה לטעום מן היין – הל' שבת פרק כט הערה כה
379. יין שהומתק עם סוכר, פסול לקידוש. ועדיף לברך על יין צמוקים או על הפת – הל' שבת פרק כט הערה לח
380. יין מבושל אין לקדש עליו – הל' שבת פרק כט הערה מ
381. כיצד מתקנים כוס פגום (ולא ע"י שפיכת יין נוסף לתוכו) – הל' שבת פרק כט הערה מג
382. בליל פסח יש לברך על מצה וחצי – הל' שבת פרק ל הערה כ
383. מה שקוראים "קריין" איננו המרור עליו דברו חז"ל – הל' חמץ ומצה, פרק ז פסקא לו

- 383-א לפי רמב"ם יש לשתות כוס חמישי בליל סדר פסח, וכך נהג הגר"י קאפח (הל' חמץ ומצה, פרק ח הערה לג. ועיין על כך קונטרסו של הרב מנחם כשר, בסוף "הגדת פסח ארצישראלית", מהד' שנת תש"י).
384. "והבדילנו מן התועים", ואפילו הם מזרע ישראל – הל' חמץ ומצה, פרק ז פסקא יג
385. בליל הסדר, ב' כוסות הראשונות אינן צריכות ברכה אחרונה, כי ברכת המזון פורטתן – הל' חמץ ומצה, פרק ח פסקא טז
386. מנהג תימן לשטוף כל אחת מארבע כוסות לפני שממלאים אותה לשתיה – הל' חמץ ומצה, פרק ח פסקא טז
387. ביאור של "חוטפין מצה" הוא שאין הבוצע מניח מצה לפניו וגם אינו נותן בידם, אלא כל אחד מהם פושט ידו וממהר ומקבל ממנו – הל' חמץ ומצה, פרק ז פסקא ט
388. ביקורת נגד בתי דין המשתהים שלא כראוי מלסדר מתן הגט לאשה, וגורמים בזה רעה בעולם – הל' אישות פרק טו, סוף פסקא יח
389. אשה התובעת גט בטענת "מאיס עלי", יש לדיינים לעזור לה להשיג גט מבעלה – הל' אישות פרק יד פסקא טו
390. דיני נדה. זיבת דבר לח איננה ההרגשה הגורמת טומאה דאורייתא – הל' אסורי ביאה פרק ט פסקא א
391. זוכים לחיי עוה"ב מי שעושה מה שכתוב בתורה, ויודע את ה' דעה גמורה נכונה – הל' אסורי ביאה פרק יד פסקא ח

הל' אבלות

392. מותר להלין את המת לכבודו, כלומר להביא ארון ותכריכין והדס וכו' אבל לא מלינים כדי שיבואו קרוביו מחו"ל – הל' אבל, פרק ד פסקא ח
393. נגד ביקורי קברות, ויש בזה דרכי האמורי – הל' אבל, פרק ד פסקא ה
394. אסור לאבל לגלח שער שעל שפתו – הל' אבל, פרק ה פסקא ב, בשם המפרשים
395. "גיהוץ" בגדים (בלשון חז"ל) האסור לאבל הוא בחומר כביסה, אבל החלקת הבגד ע"י משהיץ איננו גיהוץ עליו דברו חז"ל. ואם אין לו מה להחליף, ישם הבגד מראשותיו כשעה ואח"כ מותר לו ללבוש את הבגד. ובגדי צבעונים מותר ללבוש ואפילו חדשים. ולענין גופיות ותחתונים, אין שום איסור להחליף וללבוש בימי אבלותו – הל' אבל, פרק ה פסקא ג (ועל הדין בכללות השבעה ותוך שלושים, ע"ע הל' אבל, פרק ו פסקא ד ד"ה למושג בגדים חדשים)
396. אבל מותר ברחיצה שאינה של תענוג – הל' אבל, פרק ה פסקא ד
397. אבלים לא יעסקו בשיחה בטלה. ובתימן נהגו לקרוא כל סדר הל' אבלות של הרמב"ם, וכאשר סיימו, התחילו שוב מההתחלה – הל' אבל, פרק ה פסקא יד
398. טוב שהאבלים ינהגו עטיפת הראש, ומרים את העטיפה למעלה מפדחתו – הל' אבל, פרק ה פסקא טז
399. אבל על אביו ואמו, לאחר שלושים יום יכול להשתתף בסעודת מצוה (נישואין וכדומה?) – הל' אבל, פרק ו פסקא ו (ע"ע שם בדף קנב, ד"ה נראה לי במנהגי אבלות)
400. אין איסור הנאה מבית הקברות כי אם בקבר של בנין (שהוקם עליו מצבה). אבל קרקע אינה נאסרת. ומה שאמרו חז"ל "אין מרעין בהם בהמה ואין מלקטין עשבים" הוא מפני שיש בזה קלות ראש, ולא מדין איסור הנאה – הל' אבל, פרק יד הערה יג